

1691-67

Uitbreiding camping-jachthaven Uitdam
Verstorings- en Verslechteringstoets en toetsing aan
overige natuurwaarden (Flora- en faunawet & EHS).

projectnr: 157639
revisie 01
mei 2008

Auteur(s)

M. Korthorst

Opdrachtgever

Gemeente Waterland
Postbus 1000
1140 BA MONNICKENDAM

datum vrijgave

11 juni 2008

beschrijving revisie 01

definitief

goedkeuring

M. Korthorst

mk

vrijgave

B. Fit

Fit

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van het onderzoek	3
1.3	Juridische kader natuurwetgeving	4
1.4	Aanpak Oranjewoud	4
1.5	Leeswijzer	6
2	Gebiedsbeschrijving	7
3	Planbeschrijving	9
4	Beschermde natuurwaarden in kader Flora- en Faunawet	11
4.1	Biotoopbeschrijving	11
4.2	Beschermde soorten	12
4.3	Effecten van de ingreep op flora en fauna	13
4.4	Effecten ingreep op de ecologische hoofdstructuur	16
5	Natura 2000-gebied, Markermeer en IJmeer	17
5.1	Methodiek en uitgangspunten	17
5.2	Systematiek beoordelingskader	18
5.3	Vogelrichtinggebied Markermeer en IJmeer	20
5.3.1	<i>Voorkomen kwalificerende vogelsoorten</i>	20
5.3.2	<i>Beschikbaarheid biotopen</i>	22
5.4	Habitatrichtlijngebied Markermeer & IJmeer	23
5.5	Voorkomen kwalificerende habitat (-soorten)	24
5.6	Conclusies voorkomen beschermde N2000-waarden	25
6	Toetsing aan de Natuurbeschermingswet	27
6.1	Effecten van de ingreep op watervogels	27
6.2	Beoordeling van de effecten aan de hand van factsheets	30
6.3	Slotconclusie instandhouding van N2000-soorten IJmeer/Markermeer	32
	Bronnen	33
	Bijlage 1: Natuurwetgeving	34
	Bijlage 2: RIZA monitoringsgegevens teltraject 117, 2001-05.	35
	Bijlage 3: factsheets watervogels	35

nr	omschrijving	waarde
1	landbouw	1
2	landbouw	1,1
3	landbouw met natuur	1,2
4	landbouw met natuur	1,3
5	landbouw met natuur	1,4
6	landbouw met natuur	1,5
7	landbouw met natuur	1,6
8	landbouw met natuur	1,7
9	landbouw met natuur	1,8
10	landbouw met natuur	1,9
11	landbouw met natuur	2
12	landbouw met natuur	2,1
13	landbouw met natuur	2,2
14	landbouw met natuur	2,3
15	landbouw met natuur	2,4
16	landbouw met natuur	2,5
17	landbouw met natuur	2,6
18	landbouw met natuur	2,7
19	landbouw met natuur	2,8
20	landbouw met natuur	2,9
21	landbouw met natuur	3
22	landbouw met natuur	3,1
23	landbouw met natuur	3,2
24	landbouw met natuur	3,3
25	landbouw met natuur	3,4
26	landbouw met natuur	3,5
27	landbouw met natuur	3,6
28	landbouw met natuur	3,7
29	landbouw met natuur	3,8
30	landbouw met natuur	3,9
31	landbouw met natuur	4
32	landbouw met natuur	4,1
33	landbouw met natuur	4,2
34	landbouw met natuur	4,3
35	landbouw met natuur	4,4
36	landbouw met natuur	4,5
37	landbouw met natuur	4,6
38	landbouw met natuur	4,7
39	landbouw met natuur	4,8
40	landbouw met natuur	4,9
41	landbouw met natuur	5
42	landbouw met natuur	5,1
43	landbouw met natuur	5,2
44	landbouw met natuur	5,3
45	landbouw met natuur	5,4
46	landbouw met natuur	5,5
47	landbouw met natuur	5,6
48	landbouw met natuur	5,7
49	landbouw met natuur	5,8
50	landbouw met natuur	5,9
51	landbouw met natuur	6
52	landbouw met natuur	6,1
53	landbouw met natuur	6,2
54	landbouw met natuur	6,3
55	landbouw met natuur	6,4
56	landbouw met natuur	6,5
57	landbouw met natuur	6,6
58	landbouw met natuur	6,7
59	landbouw met natuur	6,8
60	landbouw met natuur	6,9
61	landbouw met natuur	7
62	landbouw met natuur	7,1
63	landbouw met natuur	7,2
64	landbouw met natuur	7,3
65	landbouw met natuur	7,4
66	landbouw met natuur	7,5
67	landbouw met natuur	7,6
68	landbouw met natuur	7,7
69	landbouw met natuur	7,8
70	landbouw met natuur	7,9
71	landbouw met natuur	8
72	landbouw met natuur	8,1
73	landbouw met natuur	8,2
74	landbouw met natuur	8,3
75	landbouw met natuur	8,4
76	landbouw met natuur	8,5
77	landbouw met natuur	8,6
78	landbouw met natuur	8,7
79	landbouw met natuur	8,8
80	landbouw met natuur	8,9
81	landbouw met natuur	9
82	landbouw met natuur	9,1
83	landbouw met natuur	9,2
84	landbouw met natuur	9,3
85	landbouw met natuur	9,4
86	landbouw met natuur	9,5
87	landbouw met natuur	9,6
88	landbouw met natuur	9,7
89	landbouw met natuur	9,8
90	landbouw met natuur	9,9
91	landbouw met natuur	10
92	landbouw met natuur	10,1
93	landbouw met natuur	10,2
94	landbouw met natuur	10,3
95	landbouw met natuur	10,4
96	landbouw met natuur	10,5
97	landbouw met natuur	10,6
98	landbouw met natuur	10,7
99	landbouw met natuur	10,8
100	landbouw met natuur	10,9

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de gemeente Waterland langs de kust van het Markermeer ligt camping-jachthaven Uitdam. Op deze camping zijn vaste staanplaatsen, kampeerweiden en een jachthaven met circa 300 ligplaatsen en diverse aanvullende voorzieningen te vinden. De eigenaar van camping-jachthaven is voornemens de camping te herinrichten en de jachthaven uit te breiden met 250 ligplaatsen.

Binnen het juridisch-planologisch kader is het noodzakelijk om enkele onderzoeken uit te voeren, waaronder een toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet. Het Markermeer is samen met het IJmeer aangewezen als Natura 2000-gebied en daarmee valt het onder de bescherming van de Natuurbeschermingswet 1998. Ruimtelijke ontwikkelingen die in of nabij het beschermde gebied liggen dienen getoetst te worden op mogelijke negatieve effecten op de natuurlijke waarde en de (concept) instandhoudingsdoelstellingen.

Camping-jachthaven Uitdam (bron: Google maps)

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit document is tweeledig:

- 1) toetsing van de ingreep aan de beschermingskaders van de Natuurbeschermingswet
- 2) toetsing van de ingreep aan de Flora- en Faunawet

Natuurbeschermingswet

Doel van dit onderzoek is de toetsing van de voorgenomen ontwikkeling aan de beschermingskaders van de Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden. Conform de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (LNV, oktober 2005) worden de effecten van de herinrichting en het gebruik van de

camping-jachthaven op de natuurlijke kenmerken en kwalificerende waarden van het aangrenzende Natura 2000-gebied getoetst. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de significantie van het effect. Dit gebeurt door een zogenaamde verslechtings- en verstoringstoets uit te voeren. Binnen deze beoordeling worden de volgende twee aspecten getoetst:

- Zekerheid bieden dat de natuurlijke kenmerken en instandhoudingsdoelstellingen van het Natura-2000 gebied niet worden aangetast.
- Zekerheid bieden dat een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats van soorten, dan wel de verstoring van soorten niet optreedt.

De resultaten van deze verslechtings- en verstoringstoets zijn in deze rapportage beschreven.

Flora- en faunawet

Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden *binnen* het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijk ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden, kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade niet te voorkomen is, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Wel blijft de algemene zorgplicht van kracht.

1.3 Juridische kader natuurwetgeving

Dit rapport behandelt de toetsing aan de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunatoets. Beide toetsen leveren de onderbouwing voor de (eventuele) vergunningaanvragen bij het bevoegd gezag. Voor een uitgebreide toelichting op de Nederlandse natuurwetgeving wordt verwezen naar bijlage 2.

Het Markermeer en IJmeer maken deel uit van de ecologische hoofdstructuur (EHS) als 'grote wateren' zoals weergegeven in de Nota Ruimte. Daarnaast maakt het deel uit van de robuuste verbindingszone van Kust tot Kust, een verbindingszone tussen de Noordzee en het Markermeer. Hierbinnen wordt gestreefd naar een kwaliteitsverbetering van verschillende functies die is beschreven en uitgewerkt in het Natuurbeleidsplan van de Provincie Noord-Holland. In dit rapport wordt eveneens bepaald of genoemde werkzaamheden en ruimtelijke ingrepen in overeenstemming zijn met de Nota Ruimte.

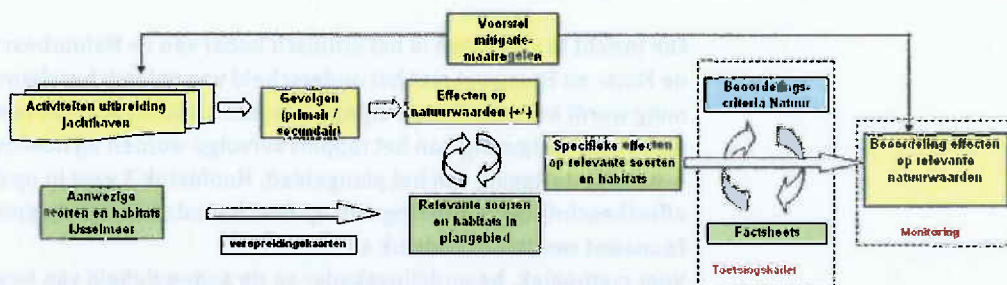
1.4 Aanpak Oranjewoud

Natuurbeschermingswet

De werkzaamheden zijn gericht op het in beeld brengen van de effecten van de activiteiten op de beschermde soorten en habitattypen in het Natura 2000 gebied 'Markermeer en IJmeer'. Dit gebeurt aan de hand van een beschrijving van de huidige en toekomstige situatie en kaartjes waarop de ruimtelijke situering is afgebeeld. Vervolgens wordt op basis van beschikbare kennis en inzichten informatie aangedragen over de mogelijke effecten die de activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende soorten en habitattypen kunnen hebben. Dit geschiedt aan de hand van verschillende criteria, zoals verstoringafstand, trendontwikkeling en verspreidingsgegevens, die voor de relevante soorten in het plangebied in factsheets overzichtelijk op een rijtje worden gezet.

Specifiek is informatie verzameld over de verspreiding van de beschermde vogelsoorten in het gebied, ondermeer op basis van telgegevens van het RIZA en relevante literatuur.

De gehanteerde werkwijze is in onderstaand schema weergegeven:

Flora- en faunawet

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep in het betreffende gebied op de (strikt) beschermde soorten?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtraject dient dan te worden doorlopen?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing worden aangevraagd?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde planten- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Bij het Natuurloket is gecontroleerd of aanvullende (actuele) gegevens verkregen kunnen worden. Bij het RIZA zijn inventarisatiegegevens van het teltraject nabij het plangebied opgevraagd.

Stap 2. Veldbezoek

Na het bureauonderzoek is een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is, op basis van gegevens uit de bureaustudie, beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk kunnen voorkomen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten (vernietiging, verstoring, versnippering) op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

1.5 Leeswijzer

Om inzicht te verkrijgen in het juridisch kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en Faunawet met het onderscheid van gebiedsbescherming en soortbescherming wordt aangeraden om bijlage 1 te lezen. Indien de lezer reeds op de hoogte is van de huidige wetgeving kan het rapport vervolgd worden bij hoofdstuk 2. Dit hoofdstuk beschrijft de ligging van het plangebied. Hoofdstuk 3 gaat in op de planontwikkeling. De effectbeschrijving van de ingreep op beschermde soorten op grond van de Flora- en Faunawet wordt in hoofdstuk 4 behandeld.

Voor methodiek, beoordelingskader en de aanwezigheid van beschermde soorten in het Natura 2000-gebied IJmeer/Markermeer, dient men hoofdstuk 5 te raadplegen. De uiteindelijke toetsing aan de Natuurbeschermingswet, beoordeling van effecten en slotconclusies is in hoofdstuk aan de orde gesteld. Raadpleging van de factsheets in bijlage 3 zijn daarbij cruciaal.

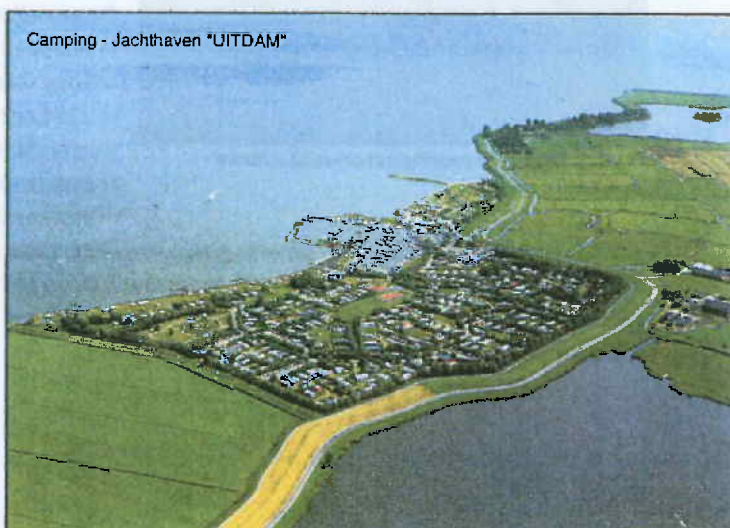
2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Omgeving Uitdam

De camping-jachthaven "Uitdam" is sinds 1978 gevestigd op ongeveer 20 ha buitendijks terrein ten noorden van de kern Uitdam in de gemeente Waterland.

Het camping-jachthaventerrein wordt van het binnendijkse gebied van Noord-Holland gescheiden door de Uitdammerdijk, een primaire waterkering die in beheer is bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. De dijk behoort niet tot de camping. De diepte van de kustzone van het Markermeer/IJmeer ter plekke van de haven is niet dieper dan 1,5 meter (hydrografische kaart IJmeer).

Aan de noordzijde van de camping, tussen de camping en de dijk naar Marken, ligt het eveneens buitendijkse vlakke en open weidegebied De Nes. Binnendijks van De Nes en van het noordelijke deel van de camping ligt de Oosterpoel. Het binnendijkse gebied rond de camping bestaat grotendeels uit open veenweidegebied.

In figuur 1 ligt de camping-jachthaven centraal, met op de achtergrond het Markermeer en op de voorgrond links De Nes en rechts de Oosterpoel. Rechtsboven, langs de dijk, ligt de kern Uitdam.

Figuur 1: Camping-jachthaven "Uitdam", gezien in zuidelijke richting

De 300 ligplaatsen in huidige jachthaven zijn bestemd voor zowel ligplaatshouders als voor passanten. Rond de haven liggen de belangrijkste centrale voorzieningen als receptie, restaurant, winkel, wasserette en sportvelden. Aan de zuidzijde van de haven ligt een werfterrein voor trailers en voor de stalling van boten.

De Camping-jachthaven "Uitdam" ligt aan de oostrand van Waterland, een open waterrijk gebied aan de noordzijde van het stedelijke gebied van Amsterdam en Zaanstad.

In Waterland ligt een belangrijk deel van de te ontwikkelen robuuste verbindingszone (voor natuurwaarden) van Kust tot Kust. De graslanden van deze zone behoren tot 'Cultuur Natuur', dit zijn agrarische gebieden met een bijzondere natuurwaarden, kleine natuurreservaten en landgoederen en recreatiegebieden. Net als alle grote wateren maken het IJmeer en het Markermeer onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

2.2 Begrenzing Natura 2000-gebied Markermeer / IJmeer

De camping-jachthaven grenst aan de speciale beschermingszone het Natura-2000 gebied Markermeer en IJmeer. In het doelendocument IJmeer en Markermeer is dit gebied

Figuur 2: huidige begrenzing (uit concept) ontwerp aanwijzingsbesluit

ter hoogte van Uitdam begrensd middels een zone van 100 meter rondom de havenmond. De haven zelf valt ook buiten de begrenzing, maar het noordelijk deel - waar een deel van de havenuitbreiding gepland is - grenst weer wel aan het Natura 2000-gebied (alhoewel daar ook al jaren enkele aanlegsteigers liggen). Dit is weergegeven in figuur 2. Grenst een (jacht)haven aan de buitenzijde direct aan het N2000-gebied, dan wordt de zone van 100 meter ook daar in stand gehouden (uit: nota van toelichting).

De aanwijzing als Natura 2000-gebied is nog niet begonnen (2^e tranche aanwijzingsbesluiten). De verwachting is dat het ontwerp aanwijzingsbesluit nog dit jaar (2008) in de inspraakprocedure wordt gebracht voor de definitieve aanwijzing waarin begrenzing

van het N2000-gebied en de bepaling van de kwalificerende soorten en habitats definitief wordt vastgesteld. De gemeente Waterland kan op grond van de geringe natuurwaarde van het overlappende gebied (zie figuur 5) vragen om de begrenzing ter hoogte van de uitbreiding aan te passen.

3 Planbeschrijving

BOR B.V. wil de bestaande jachthaven uitbreiden van 300 tot 550 ligplaatsen en de camping herinrichten en opwaarderen. Bij de herinrichting zullen de staanplaatsen voor 325 vaste caravans en daarmee ook de vaste gasten en de permanente bewoners en hun bezoekers verdwijnen. Daarvoor in de plaats komen er ongeveer 250 recreatiewoningen voor de verhuur. Het aantal toeristische kampeerplaatsen blijft in de toekomst 200. BOR B.V. wil met deze ingreep inspelen op de ontwikkelingen op het gebied van watersport, toerisme en recreatie en tevens een economisch draagvlak creëren voor de saneringsmaatregelen die moeten plaatsvinden.

Figuur 3: toekomstige inrichting jachthaven (geprojecteerd over oude situatie)

In combinatie met het aanpassen en uitbreiden van de camping en jachthaven zullen er verontreinigingen in oevers en havendammen worden geïsoleerd. In het verleden zijn oevers en havendammen verontreinigd als gevolg van het aanbrengen van vervuild stortmateriaal. Voor het saneren van deze verontreinigingen heeft Ingenieursbureau Oranjewoud een saneringsplan opgesteld. De saneringsbeschikking die de staatsecretaris van Verkeer en Waterstaat heeft afgegeven, is gebaseerd op dit saneringsplan. Plan en beschikking gaan ervan uit dat verwijderen van alle stortmateriaal meer milieuhygiënische, praktische en financiële nadelen dan voordelen heeft. Daarom is gekozen voor het isoleren van het verontreinigde materiaal op de plaats waar het nu ligt. Daarmee wordt voorkomen dat verontreinigingen zich in het milieu verspreiden.

De bestaande haven heeft een oppervlakte van ruim 2 ha. Na uitbreiding wordt dit ruim 4 ha. De uitbreiding ligt in het bestaande Markermeer, maar het water heeft hier nog niet de gewenste diepte van 2,5 m. Bij het op diepte brengen van de haven zal naar schatting ongeveer 25.000 m³ natte baggerspecie vrijkomen.

Het toeristisch kamperen wordt geconcentreerd op het terreingedeelte ten zuiden van de haven. De oever is hier ook toegankelijk voor dagrecreanten. Het aantal passantschepen is naar verwachting betrekkelijk onafhankelijk van de herinrichting en de om-

vang van de Camping-jachthaven "Uitdam", maar meer van de ontwikkelingen in de recreatievaart in het algemeen.

Uit te voeren werkzaamheden

De huidige vaste staanplaatsen, de bestaande begroeiing en de bestaande gebouwen en voorzieningen op de camping zullen verdwijnen. De begroeiing bestaat in het algemeen uit aangelegde tuinen nabij vaste staanplaatsen en boomsingels en heggen rondom kampeerweiden en langs wegen. Op het terrein wordt een stelsel van met elkaar en met het Markermeer in verbinding staande waterpartijen aangelegd. De waterpartijen omringen een aantal schiereilanden die vanaf de ringweg bereikbaar zijn. Mede hierdoor wordt de waterdruk aan weerszijden van de verontreinigde oeverstroken gelijk en wordt voorkomen dat verontreinigingen worden verspreid door waterstroming door het verontreinigde materiaal.

De infrastructuur wordt vernieuwd, er wordt gebouwd en het terrein wordt opnieuw ingericht en aangekleed. Het resterende terrein wordt opgehoogd tot een hoogte die voldoende veiligheid biedt tegen wateroverlast. Dat is hoger dan de 'natuurlijke' hoogte in deze omgeving. Aan de zijde van het meer vindt uitbreiding plaats van de jachthaven in de vorm van aanmeervoorzieningen, steigers en meerpalen, binnen een strekdam en een opschuiving van de havenmond richting water.

Het verontreinigde stortmateriaal in oeverstroken en havendammen zal met klei worden afgedekt en geïsoleerd van de omgeving. Dit betekent dat de oeverlijn enigszins in de richting van het water op zal schuiven, maar dat zal niet meer zijn dan voor het aanbrengen van de isolatie nodig is. Verder zullen rond de havenuitbreiding nieuwe havendammen worden aangelegd.

4 Beschermde natuurwaarden in kader Flora- en Faunawet

4.1 Biotoopbeschrijving

Het plangebied is bezocht op 24 februari 2006. Het terreinbezoek is afgelegd om een globaal beeld van de biotopen binnen het plangebied in beeld te krijgen. Er zijn geen inventarisaties uitgevoerd. Zoals te zien op de luchtfoto verschilt het biotoop van de camping-jachthaven ten opzicht van het omringende landschap. De camping is rijk begroeid met bomen en bosschages, terwijl het omringende gebied vooral bestaat uit open water en veenweidegebied. De camping vormt geen (ecologische) eenheid met het open landschap rondom de camping. De Nes, de Oosterpoel en het gebied van Waterland zijn landschappelijk en ecologisch interessant vanwege het 'open' karakter van het landschap. Het gebied is van grote waarde als broedgebied voor diverse weidevogelsoorten en als rust- en foerageergebied voor wintergasten zoals eenden en ganzen.

De begroeiing op de camping is gevarieerd. Rond de vaste staanplaatsen en langs de randen van de camping staan veel hoog opgaande bomen, waaronder eik, populier, hazelaar, meidoorn, wilg, zwarte els, berk, conifeer, heesters en diverse naaldbomen. Daarnaast zijn er vele kleine stadstuinjes rond de vaste staanplaatsen aangelegd waarin diverse soorten (tuin)planten en struiken in de loop van de jaren zijn geplant. De smalle watergangen op het terrein en rondom het terrein zijn gedeeltelijk begroeid met riet. Daarnaast zijn er diverse 'overhoekjes' op het terrein waarin ruigtekruiden domineren (grote brandnetel, braam, kleeftkruid, wilgenroosje). Naast de vele vaste staanplaatsen zijn er ook diverse kampeerweiden op het terrein aanwezig voor kampeerders met tent en/of caravan.

Deze weiden worden intensief gemaaid en beheerd.

De oeverzone van de camping met het Markermeer is verstevigd met diverse soorten verhardingen (puinsteen, beton, basalt). Een natuurlijke oeverzone ontbreekt in het geheel. Nabij de havenmond op de strekdammen van de jachthaven bevindt zich een smalle rietkraag over enkele tientallen meters.

4.2 Beschermde soorten

Uitgaande van literatuurgegevens en de analyse van het biotoop is tijdens het veldbezoek per soortgroep beoordeeld welke beschermde soorten zeker, waarschijnlijk of mogelijk binnen het plangebied voorkomen.

Vogels

Binnen het plangebied is de vogelgemeenschap vergelijkbaar met grote parken in het stedelijk gebied. Het terrein is aantrekkelijk voor o.a. mezen, lijsterachtige, mussen en zangers. De volgroeide bomen en struiken zijn geschikte broedplaatsen voor kraalachtigen. Er zijn geen roofvogelnesten aangetroffen.

Het plangebied grenst aan het Natura 2000-gebied IJmeer/Markermeer, een Vogelrichtlijngebied dat wettelijk beschermd is. Inventarisatie gegevens van de watervogels op het IJmeer/Markermeer zijn opgevraagd bij het RIZA.

Toetsing van de effecten van de ingreep op de beschermde vogelrichtlijnsoorten wordt uitgevoerd en beschreven in hoofdstuk 5 en 6.

Zoogdieren

De diverse groenwallen, singels en (verruigde) kampeerweide vormen een geschikt biotoop voor algemeen voorkomende kleine zoogdieren, zoals diverse muizensoorten (veldmuis, bosmuis, huisspitsmuis) en egels. Daarnaast vormt het gehele terrein een geschikt terrein voor kleine marterachtigen en vossen als jachtgebied of verblijfslocatie. De diverse schuurtjes vormen een geschikt terrein om te verblijven gedurende de dag. Het is waarschijnlijk dat diverse vleermuizen gebruik maken van het plangebied om te foerageren. Het is niet waarschijnlijk dat er vaste woon- of verblijfplaatsen in het plangebied in bomen aanwezig zijn. Oude holle eiken of beuken ontbreken. De diverse gebouwen op het terrein zijn in principe ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen, aangezien de meeste vaste staanplaatsen zijn gebouwd van weinig aantrekkelijke materialen (polyester, golfplaat) voor vleermuizen als winterverblijf. Mogelijk dat spouwmuren van de vaste stenen gebouwen op de camping gebruikt worden door de dwergvleermuis als verblijfplaats. Het terrein is ongeschikt voor de strikt beschermde noordse woelmuis of waterspitsmuis waarvan het voorkomen in de regio bekend is. Er zijn geen natte gevarieerde oeverzones waarvan die muizensoorten afhankelijk zijn.

Amfibieën

De smalle watergang rondom het terrein is geschikt terrein voor weinig kritische soorten zoals bruine kikker en gewone pad. De ruig begroeide oevers maken de sloot ongeschikt voor de rugstreeppad als voortplantingsgebied.

Vissen

De greppels en watergangen op het terrein zijn ongeschikt voor vissen, aangezien ze niet het gehele jaar water dragen. De verharde oeverzone langs het IJmeer van de camping is een potentieel leefgebied voor de beschermde rivierdonderpad.

Planten

Er zijn geen beschermde planten aangetroffen op het terrein. Het is niet waarschijnlijk dat op het gecultiveerde terrein beschermde planten voorkomen. Ook in de verharde oeverzones van de camping bevinden zich waarschijnlijk geen beschermde planten.

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat binnen het plangebied enkele beschermde soorten voor zouden kunnen komen. Het zijn soorten waarvoor geldt dat ze ondanks

hun status vrij algemeen voorkomen in Nederland. In de omgeving en waarschijnlijk ook in het plangebied komt een aantal strikt beschermde vleermuizen voor. Er zijn geen vaste woon- of verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied te verwachten.

4.3 Effecten van de ingreep op flora en fauna

Vogels

Aangezien alle begroeiing op het terrein verwijderd zal worden verdwijnt nagenoeg al het geschikt foerageer- en broedbiotoop voor de aanwezige soorten in het plangebied. Het gaat hier om in Nederland algemeen voorkomende broedvogels van parken en tuinen in een stedelijke omgeving, en om enkele broedvogels van de rode lijst. Het verlies op de totale leefgebied in de omgeving is te verwaarlozen. Na herinrichting van het campingterrein zal het terrein weer geschikt biotoop vormen voor dezelfde populatie vogels.

Zoogdieren

Kleine zoogdieren (bosmuis, bosspitsmuis, mol, veldmuis,) hebben ondergrondse hun hol of verblijfplaats, bij verstoring vluchten zij in hun holen. Hierdoor zijn ze kwetsbaar bij grote werkzaamheden. Bij het verwijderen van permanente stacaravans, bestrating en begroeiing zullen hun holen vernietigd of beschadigd worden. Daarbij zullen ook dieren gedood worden. Het aantal individuen is mede afhankelijk van het jaargetijde. Grotere zoogdieren zoals marterachtigen, konijnen, hazen en egels zijn mobieler en lopen minder het risico om gedood te worden bij de diverse werkzaamheden. Aanvullend onderzoek zal moeten aantonen of vaste verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast door de ontwikkeling. Herinrichting van het terrein zal niet leiden tot het aantasten van vaste trekroutes van vleermuizen.

Amfibieën

Amfibieën hebben net als kleine zoogdieren vaak niet de mogelijkheid om bij grote werkzaamheden het terrein tijdig te verlaten. Individuen lopen hierbij het risico om gedood of verwond te raken. Na de voortplanting verlaten sommige amfibieën het water om het landbiotoop op te zoeken en later om te overwinteren. De gewone pad en deels ook de kleine watersalamander overwinteren op het land. De gewone pad overwintert voornamelijk in holletjes onder de grond. Het winterbiotoop van de volwassen kleine watersalamander omvat allerlei vorstvrije plekken op het land, vaak in de omgeving van menselijke bewoning. Overwinteren in het water is echter ook mogelijk. Met name tijdens de winterperiode zal het vergraven van de bodem tot sterfte kunnen leiden. Tijdens het voorjaar vertonen amfibieën trekgedrag, tijdens deze periode lopen individuen een verhoogd risico om door (werk)verkeer doodgereden te worden. Het gaat hier om een algemeen voorkomende soort. Het verlies op het totale geschikte leefgebied in de directe omgeving is te verwaarlozen.

Vissen

Een mogelijk effect is te verwachten ten aanzien van de rivierdonderpad, die op basis van zijn habitateisen potentieel langs de verharde oeverzone verwacht kan worden. Tijdens de aanleg van de haven kunnen rivierdonderpaden verstoord worden. Effecten zijn moeilijk in te schatten. Echter effecten op de instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten, rekening houdend met het werkoppervlak van het plangebied ten opzichte van het gehele Natura-2000 gebied. Na oplevering van de nieuwe haven ontstaat er een groter potentieel leefgebied voor de rivierdonderpad aangezien het aantal verharde kades en strekdammen zal toenemen.

Planten

Omdat geen beschermde planten op het terrein zijn aangetroffen is er ook geen effect te verwachten.

Geconcludeerd kan worden dat kleine zoogdieren en amfibieën het risico lopen gedood te worden bij de herinrichting. Door het verwijderen van begroeiing en het bouwrijp maken van het terrein raakt het terrein (tijdelijk) ongeschikt voor vogels die afhankelijk zijn van opgaande groenstructuren of bebouwing voor hun nestbouw.

4.4 Mitigerende maatregelen

Voorgesteld wordt de volgende mitigerende maatregelen te treffen. Deze maatregelen zijn bedoeld om bij de uitvoering geconstateerde of verwachte negatieve effecten weg te nemen of zoveel mogelijk te verzachten. De maatregelen kunnen zowel ruimtelijke als fysieke/praktische oplossingen voor de verwachte effecten zijn.

Vogels

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in een gebied tijdens het broedseizoen sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. In het kader van de Flora- en faunawet is in principe geen ontheffing mogelijk voor het verstoren van vogels en het vernietigen van broedplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen. Dit betekent in de praktijk dat in het plangebied verwachte of waargenomen vogels niet verstoord mogen worden tijdens het broedseizoen. Dit seizoen loopt van circa 15 maart tot circa 15 juli. Het verwijderen van bomen en struiken zal buiten deze periode moeten plaatsvinden aangezien er diverse vogelsoorten op het terrein in de aanwezige begroeiing zullen broeden. Het is aan te raden een ter zake kundige persoon te laten controleren of er nog broedende vogels aanwezig zijn op het terrein indien er nabij de broedperiode gewerkt gaat worden. Buiten het broedseizoen hebben de werkzaamheden geen significant negatief effect op de vogels. Vogels die op de camping voorkomen zijn algemeen voorkomende broedvogels in Nederland. Het tijdelijk verlies aan geschikt habitat gaat niet ten koste van de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast wanneer werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd.

Zoogdieren

Het is aan te raden om de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren ten behoeve van kleine zoogdieren zoals muizen. Dit houdt in dat eerst de aanwezige vegetatie en bebouwing worden verwijderd, alvorens in een later stadium met grondverzet te beginnen. Aangezien het plangebied hierdoor minder geschikt leefgebied wordt kan het tijdig door de aanwezige zoogdieren worden verlaten. Tevens zullen tijdens het grondverzet nog aanwezige exemplaren bij gebrek aan dekking eerder verjaagd worden. Bij het verwijderen van vegetatie en bij grondverzet is het verstandig om van het midden van het plangebied naar de rand te werken. Kleine zoogdieren kunnen dan het gemakkelijkst een goed heenkomen vinden. Indien soorten tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen, kunnen ze worden verplaatst naar geschikt biotoop in de omgeving.

Aanbevolen wordt aanvullend onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid (verblijfplaatsen) van vleermuizen op het terrein. Deze zijn namelijk strikt beschermd. In af-

wachting van de resultaten ervan kan vervolgens een ontheffingsprocedure bij het ministerie van LNV worden opgestart.

De soorten die een vaste rust of verblijfplaats hebben binnen het plangebied komen in Nederland algemeen voor. De gunstige staat van instandhouding van deze algemene soorten zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingrepen.

Amfibieën

Er worden geen sloten of watergangen gedempt waarbij amfibieën gedood zouden kunnen worden. De meest gunstige periode voor het bouwrijp maken van het terrein is de periode vóór de winterslaap van amfibieën (november - maart), aangezien diverse soorten op het terrein zullen overwinteren. Holten onder stapels hout, stenen en afval vormen geschikte schuilplaatsen om te overwinteren. Indien het terrein tijdens de winterperiode bouwrijp wordt gemaakt zullen diverse individuen gedood worden of uiteindelijk bevriezen.

De gunstige staat van instandhouding van de in het plangebied voorkomende of verwachte amfibieënsoorten zal niet worden aangetast wanneer de werkzaamheden buiten de winterperiode wordt uitgevoerd.

Vissen

Gezien het feit dat het habitat voor de rivierdonderpad - hard substraat - na aanleg van de jachthaven (kade, strekdam) alleen maar toeneemt, zal de gunstige staat van instandhouding niet worden aangetast.

Planten

De gunstige staat zal zich herstellen na de uitvoering van het plan.

Samenvatting mitigerende maatregelen

Naast de algemene zorgplicht voor alle beschermde soorten, wordt een aantal mitigerende maatregelen voorgesteld om negatieve effecten te voorkomen of te beperken.

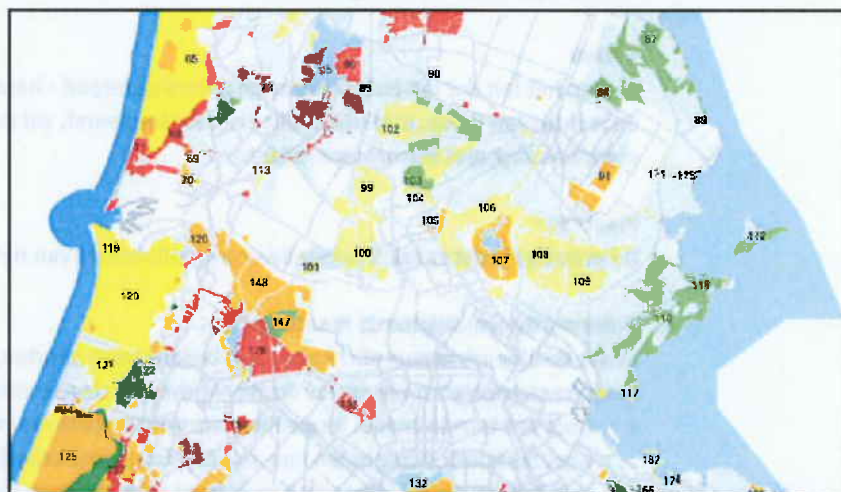
- Door het terrein zoveel mogelijk onaantrekkelijk te maken ruim voordat de grote werkzaamheden beginnen kan schade aan kleine zoogdieren en amfibieën worden voorkomen. De leefomgeving voor deze soortgroepen kan minder aantrekkelijk worden gemaakt door de vegetatie en rommelhoekjes te verwijderen voordat het grondverzet gaat beginnen.
- Door gefaseerd te werken wordt dieren de mogelijkheid geboden om te vluchten.
- Het bouwrijp maken van het plangebied dient na het broed- en voortplantingsseizoen van vogels te worden uitgevoerd en voordat amfibieën en zoogdieren in winterrust gaan. De meest gunstige periode voor grondverzet en sloopwerkzaamheden is vanaf half augustus tot en met oktober. Door het uitvoeren van de werkzaamheden in deze periode worden negatieve effecten zoveel mogelijk beperkt.

Voor het verstoren en eventueel doden van de rivierdonderpad zal een ontheffing moeten worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie van LNV. Om na te gaan of er vaste verblijfplaatsen van vleermuizen op het plangebied aanwezig zijn is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen (strikt beschermd soortgroep, tabel 3 Flora- en faunawet) zijn strikt beschermd.

4.5 Effecten ingreep op de ecologische hoofdstructuur

Het ecologische kerngebied Markermeer (EHS) of de robuuste verbindingzone van Kust tot Kust zal niet worden aangetast door de herinrichting en uitbreiding van camping-jachthaven Uitdam. Er worden namelijk geen landschappelijke kenmerken aangetast van het gebied en de samenhang tussen het kerngebieden en natuurontwikkelingsgebieden in de omgeving zal door de ingreep niet worden aangetast. Verder zal er geen aantasting plaatsvinden van wezenlijke kenmerken of waarden op het Markermeer en IJmeer, zoals die vanuit de EHS zijn gesteld.

Door de ontwikkeling van recreatiewoningen op de plek waar vroeger vaste caravans stonden zal het verkeer naar verwachting niet toenemen. Mogelijk dat op de wegen van en naar Camping-jachthaven Uitdam in het weekend enige toename van het verkeer te zien geeft dat tot extra geluidverstoring kan leiden door aan- en afrijdende voertuigen. Ook zouden de bewoners van de recreatiewoningen vaker dan in het verleden in de buurt / polder kunnen gaan wandelen en met de auto een bezoek gaan brengen aan de regio.

Figuur 4: uitsnede natuurdoelenkaart provincie noord-Holland

Het gebied rondom Uitdam is volgens de natuurdoelenkaart (figuur 4) een agrarisch gebied met gruttograsland en bloemrijke slootkanten. Volgens de effect indicator van LNV is de grutto (en andere weidevogels) gevoelig voor geluid en verstoring door mensen. Omdat de recreanten (wandelaars, dagjesmensen) bestaande wegen en paden gebruiken, zal deze extra verstoring geen verslechtering van de staat van instandhouding te weegbrengen. Immers, weidevogels vertonen altijd al een zekere gewenning aan mensen en zullen, indien de recreanten op gepaste afstand van de bestaande paden gebruik maken, geen extra hinder van hen ondervinden.

Een toename van verstoring binnendijs als gevolg van de recreatiefunctie buitendijs lijkt niet aannemelijk.

Geconcludeerd wordt dat de herinrichtings- en uitbreidingsplannen van camping-jachthaven Uitdam niet ten koste gaan van de werking van de ecologische hoofdstructuur (van Kust tot Kust).

5 Natura 2000-gebied, Markermeer en IJmeer

Zoals reeds aangegeven grenst het plangebied aan het Natura 2000- gebied 'Markermeer en IJmeer'. Dit beschermde gebied is zowel aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied, het gebied beslaat 68.508 ha. Het Markermeer ontstond als gevolg van voltooiing van de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad in 1976. In de luwe en ondiepere delen van het Markermeer, zoals de Gouwzee en de kustzone van Muiden zijn kranswierbegroeiingen ontstaan. Momenteel bevat het zuidelijk deel van de Gouwzee de grootste oppervlakte aan kranswervegetatie met sterkranswier in ons land. De kranswieren vormen in de zomer in de herfst een belangrijke voedselbron voor o.a. krooneenden.

Figuur 5: Begrenzing N2000 ter hoogte van camping-jachthaven

5.1 Methodiek en uitgangspunten

In de aanloop naar het beschrijven van een toetsingskader, is het zaak om eerst enkele overwegingen/uitgangspunten te verhelderen.

Om de effecten van de uitbreiding van de jachthaven op de natuur te kunnen bepalen is een toetsingskader vereist. Op grond hiervan kan de beoordeling plaatsvinden van de effecten op soorten en habitats die in het betreffende watersysteem aanwezig zijn. De begrippen significantie en cumulatie spelen hierbij een sleutelrol. Vandaar dat hierop kort wordt ingegaan.

Significante effecten

Het Europese Hof van Justitie heeft bepaald dat effecten in ieder geval significant moeten worden genoemd, wanneer zij in strijd zijn met de instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden teruggevonden in de zogenaamde doelendocumenten.

In de (concept) doelendocumenten staan specifieke instandhoudingsdoelen per habitat of soort, algemene instandhoudingsdoelen en kernopgave. Het concept doelendocument voor het IJmeer en Markermeer valt onder de tweede tranche en is nog niet gepubliceerd en in de inspraak geweest.

De specifieke instandhoudingsdoelen per Natura-2000 gebied richten zich op behoud en/of herstel van oppervlakte en kwaliteit van beschermde habitats respectievelijk behoud en/of herstel van oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten behoeve van behoud of herstel van de populatie. Voor broedvogels, niet-broedvogels en een aantal andere soortengroepen is per Natura-2000 gebied de nagestreefde draagkracht gekwantificeerd.

Daarnaast zijn *algemene doelen* opgenomen in de doelendocumenten, deze zijn kwalitatieve termen beschreven, deze doelen zijn daarmee alleen in algemene kwalitatieve termen te toetsen. Er zijn geen kwantitatieve criteria voor opgesteld.

In het *doelendocument* zijn per type landschap kernopgave geformuleerd. Deze kernopgave zijn richtinggevend geweest voor het opstellen en prioriteren van de instandhoudingsdoelen en vormen strikt genomen zelf geen doelstelling. In de Natura-2000 *beheerplannen* zullen de instandhoudingsdoelen in tijd en ruimte nader uitgewerkt moeten worden.

Cumulatie van effecten

De habitatrichtlijn bepaalt nadrukkelijk dat effecten van een ingreep in samenhang met andere plannen en projecten beschouwd moeten worden. Dit geldt voorlopig alleen indien er ook daadwerkelijk effecten bij de uitbreiding van de jachthaven optreden. Cumulatie moet dan in de afweging worden meegenomen.

In de vergunningverlening via een Verstorings- en verslechtingsstoets (van toepassing als uit de oriëntatiefase blijkt dat er kans op een negatief effect, maar zeker geen significant negatief effect) is het bepalen van cumulatieve effecten formeel niet verplicht (blz. 27 Algemene Handleiding NbWet 1998) (Steunpunt Natura 2000, 2007).

5.2 Systematiek beoordelingskader

Bij de beoordeling van effecten dient men zich ervan bewust te zijn dat het nogal uitmaakt of een bepaald effect in absolute zin (oppervlakte in ha of m²) dan wel in relatieve zin (%) wordt uitgedrukt. Dat betekent dat een effect van een bepaalde absolute grootte ernstiger is (en dus eerder significant) als de omvang van de betreffende populatie (omvang leefgebied, areaal habitat) kleiner is. Met andere woorden, er wordt naar relatieve omvang van effecten gekeken. Het percentage wordt bepaald ten aanzien van het daadwerkelijke aanwezige (geschatte) populatie, indien mogelijk over een voor de beoordeling relevante periode.

In het Natura-2000 doelendocument (LNV, juni 2007) worden habitat en soorten op twee wijzen gepresenteerd: de *staat van instandhouding* en het *relatief belang van Nederland*

voor de internationale bescherming van betreffende soort of habitat. Hierop wordt kort ingegaan.

De staat van instandhouding van habitats van soorten in Nederland is in 4 categorieën onderverdeeld:

- 1:zeer ongunstig
- 2:matig ongunstig
- 3:gunstig
- 4:onbekend

De classificatie geldt voor heel Nederland. De waarden worden overgenomen uit het *Doelendocument (LNV, 2006)*

Het *relatief belang internationaal* van Nederland voor de bescherming van de habitats en soorten is onderverdeeld in 3 categorieën.

- 1.Zeer groot
- 2.Groot
- 3.Aanzienlijk

Deze indeling gaat uit van het voorkomen in heel Nederland (dus niet gebiedsspecifiek) in relatie tot de internationale populaties.

Het rapport *Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 Netwerk 2005* vormt de basis voor het vaststellen van de kwantitatieve instandhoudingsdoelen die zijn opgenomen in de concept doelendocumenten. De draagkracht bepalingen zijn op basis van de gemiddelde seizoensgemiddelde 1999-2000 t/m 2003-2004. Met behulp van trend-indicaties is de trend 2003-2004 t.o.v. 1994-1995 weergegeven.

++	Sterke toename	significant > 5 % per jaar toegenomen
+	Matige toename	significante toename, onzeker of deze > 5 % per jaar
0	Stabiel	geen significante aantalsveranderingen
-	Matige afname	significante afname, maar niet zeker of deze > 5 % is
--	Sterke afname	significant > 5% afname per jaar
?	Onzeker	standaardfout te groot voor betrouwbare trend-classificatie

Samenvattend kan gezegd worden dat met alle genoemde criteria, die worden ingezet om tot een beoordeling van de effecten op de aanwezige soorten te komen, in termen van significantie, rekening dient te worden gehouden. Besloten is om binnen een integraal afwegingskader deze criteria samen te brengen in zogenaamde factsheets (soortenprofielen).

Voor alle relevante soorten binnen de werkingssfeer van het plangebied wordt een dergelijk factsheet opgesteld. Het profiel omvat de volgende elementen:

- Voedselbron
- Rode Lijst soort j/n
- Gedrag (foerageren, slaap-/ rust-/ broedplaatsen)
- Zwaartepunt verspreiding/piek
- Overlap met vaarseizoen
- Gemiddeld maximum aantal periode 1980-2004
- Verstoringssafstand
- Gevoeligheid voor verstoring
- Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied

- Landelijke staat van instandhouding en toekomstperspectief
- Ruimtelijke verspreiding
- Trendontwikkeling
- Samenvattende conclusie ten aanzien van al dan niet significantie van optredende effecten

Met de resulterende factsheets als toetsingskader worden de effecten beoordeeld

5.3 Vogelrichtingsgebied Markermeer en IJmeer

Het Markermeer is een belangrijk foerageergebied voor visetende, (fuut, aalscholver, nonnetje, grote zaagbek, dwergmeeuw, zwarte stern) mosseletende (kuifeend, tafeleend, topper) en waterplant etende watervogels (krooneend, meerkoet, tafeleend). Voor visetende en mosseletende vogels is de situatie in de jaren negentig verslechterd door een afname van de spiering en driehoekmosselpopulatie.

Het gebied is aangewezen voor 18 niet broedende watervogels. Daarnaast is voorgesteld om één soort toe te voegen als broedvogel (visdief). Alle genoemde soorten uit onderstaande tabel (tabel 2) gebruiken het gebied als foerageer-, rui-, overwinteringsgebied en/of rustplaats. Per soort is aangegeven wat de doelstelling voor soort in het gebied is.

Soort	Instandhoudingsdoel		Functie	Trend t.o.v. 94/95	Staat van instandhouding
	aantal broedparen	seizoens gemid.		Roomen et al, 2005	
Visdief	630		foerage- ren of slapen broed	0	-
Fuut		170	f	-	-
Aalscholver		2.600	f en s	+	+
Grote zaagbek		40	f	=	-
Nonnetje		80	f	-	-
Dwergmeeuw		n.d.	f		-
Zwarte stern		n.d.	f en s		-
Kuifeend		18.800	f	0	-
Tafeleend		3.200	f	-	-
Brilduiker		170	f	-	+
Topper		70	f	=	-
Slobeend		20	f		+
Grauwe gans		510	f en s	++	+
Brandgans		160	f en s	++	+
Krooneend		n.d.	f		-
Krakeend		90	f	?	+
Smient		15.600	s	+	+
Meerkoet		4.500	f	?	-
Lepelaar		2	f	+	+

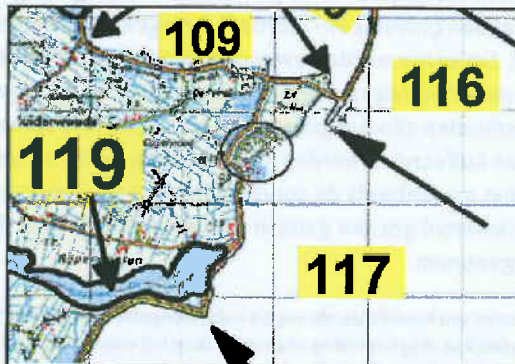
Tabel 2. Doelstelling en functie per kwalificerende vogelsoort in het Natura 2000 gebied, Markemeer en IJmeer. Daarnaast is de trend van de soort in het Markermeer/IJmeer weergegeven aan de staat van instandhouding.

5.3.1 Voorkomen kwalificerende vogelsoorten

Uit het (concept) doelendocument (Ministerie van LNV, 2007) blijkt dat het Natura-2000 gebied Markermeer en IJmeer is aangewezen op basis van regelmatige vogeltellingen. Het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA, huidige RWS Waterdienst) voert deze tellingen maandelijks uit in vaste teltrajecten. Het plangebied camping-jachthaven ligt in het teltraject 117 zoals op onderstaande figuur 6 is te zien.

Op basis van de telgegevens van de jaren 2001 t/m 2005 kan worden geconcludeerd dat een deel van de kwalificerende soorten niet voorkomt in de teltrajecten nabij het plangebied (bijlage 2).

Figuur 6. Camping jachthaven Uitdam maakt onderdeel uit van teltraject 117.

Uit overleg met het RIZA blijkt dat alle vogelsoorten die aangetroffen worden tijdens de tellingen worden geregistreerd. Het ontbreken van soorten binnen de telgegevens geeft dan ook aan dat de soorten niet in de teltrajecten zijn aangetroffen. Daarnaast wordt gezocht naar specifieke soorten. Uit de telgegevens blijkt dat een aantal van deze soorten niet in het teltrajecten zijn aangetroffen tijdens

de maandelijkse tellingen in de jaren 2001-2005 (bijlage 2). Hieruit kan geconcludeerd worden dat het teltraject niet van belang is voor de volgende kwalificerende soorten:

• grote zaagbek	• zwarte stern	• krooneend
• nonnetje	• lepelaar	
• topper	• slobbeend	

De reden hiervan ligt in het feit dat het biotoop ter plaatse niet geschikt is voor de betreffende soorten of vanwege het feit dat de soort alleen kortstondig en in zeer lage aantallen over het gebied trekt.

Van de kwalificerende soorten komen zes soorten nauwelijks voor in de teltrajecten, deze zijn in 48 telmomenten (4 jaar * 12 tellingen) maar een beperkt aantal keren waargenomen (3 maal of minder).

• tafeleend	• brilduiker	• visdief
• aalscholver	• krakeend	• dwergmeeuw

De tafeleend werd in de jaren 2001-2005 slechts éénmaal waargenomen, in maart 2003 werd een groepje van 10 individuen aangetroffen. De aalscholver werd slechts 3 maal aangetroffen (2 maal één individu, 1 maal 6 exemplaren). De brilduiker is twee maal waargenomen; in januari 2002 waren 15 individuen ter plaatse en in januari 2005 vijf exemplaren. Driemaal is één visdief waargenomen op teltraject 117. De krakeend is slechts drie keer aangetroffen met een maximaal aantal van vijf vogels in januari 2005. Eenmaal werd de schaarse dwergmeeuw aangetroffen, in juli 2002 werd een groep van 24 individuen waargenomen. Gezien de aangetroffen aantallen van bovenstaande soorten ten opzichte van de totale gemiddelde maximum aantallen in het IJmeer en Markermeer wordt er van uitgegaan dat het plangebied geen tot zeer beperkte betekenis heeft voor deze soorten.

Uit de telgegevens blijkt dat enkele soorten met regelmaat in de telzone zijn aangetroffen (meer dan 3 maal).

- fuut
- kuifeend
- meerkoet
- brandgans
- grauwe gans
- smient

Futen worden het hele jaar gezien, tijdens de herfst en winter vormen ze veelal grote groepen en in het voorjaar hebben ze eigen territoria. In januari 2004 werd het hoogste aantal waargenomen, 45 exemplaren. Tijdens het voorjaar en de zomermaanden is de soort vaak afwezig, waarschijnlijk broeden ze niet of incidenteel in het gebied. Smienten en brandganzen foerageren tijdens de winterperioden op graslanden en verblijven op het water om te rusten of te slapen. Viermaal zijn grote groepen brandganzen tijdens de wintermaanden (november - februari) waargenomen in het gebied (125 tot 4550 exemplaren). Smienten worden eveneens met regelmaat tijdens de wintermaanden (december - maart) waargenomen. Beide wintergasten zijn geheel afwezig van april tot oktober. Meerkoeten zijn het gehele jaar aanwezig met aantalpieken in najaar en winter. Grote groepen kuifeenden worden gedurende de wintermaanden waargenomen. Van april tot en met november is de soort incidenteel waargenomen. Middelgrote groepen (20-125 exemplaren) grauwe ganzen worden vooral tijdens de zomermaanden in het gebied waargenomen.

Tabel 3: Voorkomen van kwalificerende vogels nabij plangebied (in telzone 117) in de periode 2001-2005 op basis van maandelijkse vliegtuigtelling uitgevoerd door het voormalige RIZA.

(afwezig=geen waarnemingen; beperkt= < 4 waarnemingen; aanwezig=> 4 waarnemingen; (*=lage aantallen (max. 15) werden waargenomen tijdens de zomermaanden))

Soort	Voorkomen in telzone 117 (2001-2005)	Maanden aanwezigheid vogels
Fuut	aanwezig	januari- december
Meerkoet	aanwezig	januari- december
Grauwe gans	aanwezig	januari- augustus
Brandgans	aanwezig	november- februari
Smient	aanwezig	november -maart
Kuifeend	aanwezig	september -maart*
Tafeleend	beperkt	september -maart
Krakeend	beperkt	november -april
Aalscholver	beperkt	april- oktober
Brilduiker	beperkt	november -maart
Dwergmeeuw	beperkt	maart- april
Visdief (broedvogel)	beperkt	april- september
Slobeend	afwezig	n.v.t.
Krooneend	afwezig	n.v.t.
Topper	afwezig	n.v.t.
Lepelaar	afwezig	n.v.t.
Onnetje	afwezig	n.v.t.
Zwarte stern	afwezig	n.v.t.
Grote zaagbek	afwezig	n.v.t.

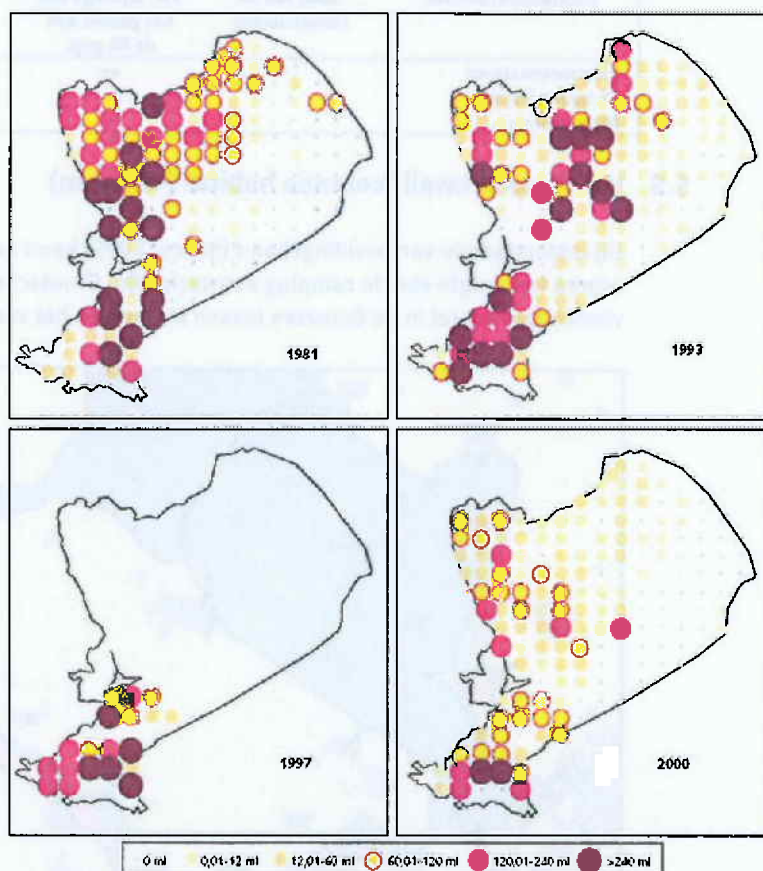
Op grond van de aanwezigheid, al dan niet zeer beperkt, van een deel van de kwalificerende vogels in (de omgeving van) het plangebied, zijn factsheets van de betreffende soorten opgesteld.

5.3.2 Beschikbaarheid biotopen

Voor de soorten die de afgelopen 5 jaar niet zijn waargenomen geldt dat het biotoop ter plaatse van teltraject 117 niet geschikt is. Het gaat dan met name om lepelaar (vogels van slikoevers en moerassen). De slobeend bevindt zich veelal in plas-draszones met rietkragen om te foerageren en te rusten. Rietkragen komen nauwelijks voor in telzone 117. De krooneend komt in het Markermeer met name voor in de Gouwzee bij Marken. Hier komt de vogel specifiek voor vanwege het voorkomen van ondergedoken waterplanten (zoals kranswieren). De foerageermogelijkheden zijn daar vanwege de geringe

waterdiepte en het voorkomen van kranswiervelden geschikter dan in de teltraject 117. Toppers komen ter plaatse niet voor, aangezien deze vogels bij voorkeur verder uit de kust verblijven. Zwarte stern is hier naar verwachting alleen een doortrekker. De visetende nonnetje en grote zaagbek ontbreken in het plangebied. De soorten komen in lage dichtheden voor in het Markermeergebied, wat de trefkans gedurende tellingen klein maakt. De afwezigheid van de soorten in telzone 117 geeft aan dat naar alle waarschijnlijkheid de foerageeromstandigheden (o.a. voedselbeschikbaarheid, doorzicht van het water) ongunstig zijn.

Het biotoop is naar verwachting beter geschikt voor mosseletende watervogels, al is een dalende trend zichtbaar (figuur 7). Groei en condities zijn in Markermeer slechter dan in het IJsselmeer, vooral van grotere mosselen in de periode 2000 - 2002 (Noordhuis, 2003).

Figuur 7: biovolume (ml per m²) van Driehoeksmosselen in het Markermeer

5.4 Habitatrichtlijngebied Markermeer & IJmeer

Delen van het Markermeer/IJmeer zijn, zoals reeds genoemd, ook aangewezen als Habitatrichtlijngebied vanwege het voorkomen van een groot veld sterkranswierveld (H3140) tussen Marken en het vaste land in de Gouwzee. Deze velden zijn van belang als foerageergebied voor grote aantallen duikende herbivoren (krooneend, tafeleend, meerkoet). Daarnaast is het gehele beschermde gebied van belang voor twee Habitatrichtlijnsoorten namelijk de meervleermuis en de rivierdonderpad. In het doelendocument van het Natura-2000 gebied zijn de volgende kernopgaven opgenomen voor het beschermde gebied.:

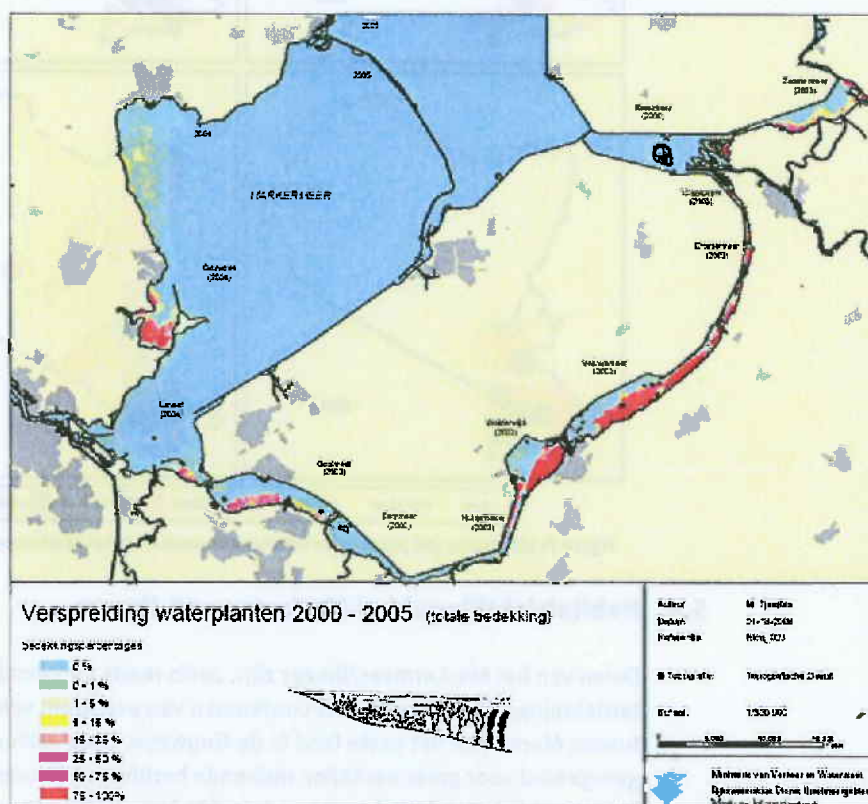
- **Evenwichtig systeem:** nastreven van een meer evenwichtig systeem met goede waterkwaliteit voor waterplanten, vissen en schelpdieren (m.n. in kranswierwateren en meren met krabbescheer en fonteinkruiden), mede t.b.v. vogels zoals kleine zwaan, tafeleend, kuifeend en nonnetje.
- **Voldoende rui- en rustplaatsen:** Voldoende open water met ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals futen, ganzen, slobeens en kuifeend.
- **Moerasranden:** Moerasvorming aan de randen van het meer voor land-water interactie, paaigebied vis, noordse woelmuis en voor moerasvogels als roerdomp en grote karekiet

Tabel 5. Instandhoudingsdoelstelling per habitatype

Habitatype/soorten	Staat van instandhouding	Rel. bijdrage van het gebied aan de NL pop.	Doelstelling oppervlakte	Doelstelling kwaliteit
-Kranswierwateren	==	++	=	=
-Rivierdonderpad	=	+	=	=
-Meervleermuis	=	+	=	=

5.5 Voorkomen kwalificerende habitat (-soorten)

Uit onderstaande verspreidingskaart (Smits, 2005) komt naar voren dat er geen kranswieren ter hoogte van de camping aanwezig zijn. Grootschalige kranswiervegetaties bevinden zich vooral in de Gouwzee tussen Marken en het vasteland (figuur 8).

Figuur 8: verspreiding waterplanten 2000-2005 (Smits, 2005)

De meervleermuis foerageert in Waterland boven brede watergangen. Het kustgebied van het IJmeer, de camping-jachthaven Uitdam en het Markermeer behoren hoogst-

waarschijnlijk ook tot het jachtterrein. Overdag verblijft de vleermuis in ijskelders, kerken en andere oude gebouwen in de omgeving. De rivierdonderpad is eveneens in het plangebied te verwachten. Deze beschermde vissoort komt voor op allerlei verharde delen onder het wateroppervlak. De met puin versterkte oevers en strekdammen vormen een ideaal leefgebied voor deze soort.

5.6 Conclusies voorkomen beschermde N2000-waarden

Concluderend kan gesteld worden dat teltraject 117, waar het plangebied camping-jachthaven aan grenst, niet van belang is voor een aantal kwalificerende vogelsoorten. Gedurende de maandelijkse vliegtuigtellingen over de periode 2001-2005 uitgevoerd door het RIZA zijn de volgende niet aangetroffen; grote zaagbek, nonnetje, topper, lepel, slobeend, krooneend en zwarte stern. Voor deze soorten zijn directe effecten van de uitbreiding op de instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten en worden dus verder ook niet meer in beschouwing genomen.

Uit de telgegevens van het RIZA blijkt dat een zestal kwalificerende vogels (fuut, kuifeend, meerkoet, brandgans, grauwe gans, smient) regelmatig werden aangetroffen in de teltrajecten. Voor deze soorten en de overige in beperkte mate aanwezige soorten zal een effectbeoordeling van de plannen plaatsvinden.

Kuifeend, smient en brandgans zijn wintergasten die (nagenoeg) alleen in de periode november tot en maart worden aangetroffen in teltraject 117. Meerkoet, fuut en grauwe gans zijn het gehele jaar in lagere aantallen aanwezig in deze zone. Deze soorten zijn zowel lokaal broedende vogels als wintergast.

Er zijn geen beschermde habitattypen in het plangebied te verwachten. Wel vormt de oeverzone van de camping aan het IJmeer een geschikt leefgebied voor de rivierdonderpad. Daarnaast vormt het gehele IJmeer en Markermeer een geschikt jachtgebied voor de strikt beschermde meervleermuis.

6 Toetsing aan de Natuurbeschermingswet

Conform de natuurwetgeving in Nederland en Europa dient de voorgenoemde ingreep te worden getoetst op (mogelijk) negatieve effecten op de waarden waarvoor het Natura-2000 gebied is aangewezen.

6.1 Effecten van de ingreep op watervogels

De camping/vakantiewoningen en de jachthaven zullen versturende effecten op de N2000 waarden in het IJmeer/Markermeer met zich meebrengen. Het is bekend dat watervogels daarvoor gevoelig zijn. Aard en omvang van deze versturende effecten worden hier nader toegelicht.

Verstoring is een verzamelbegrip voor een veelheid aan aspecten, zoals geluidsverstoring, lichtverstoring, visuele verstoring en verstoring door recreatie en menselijke activiteiten.

Versturende effecten kunnen worden onderscheiden in tijdelijke en permanente effecten op de aanwezige natuurwaarden.

Met name tijdens de inrichting van de camping-jachthaven treden er tijdelijke effecten op zoals geluidshinder en verstoring door menselijke activiteiten. Permanente effecten zijn vooral te verwachten tijdens de exploitatiefase als gevolg van menselijke activiteiten op de camping en van recreatievaart op het water.

De volgende verstoringen worden verwacht als gevolg van het beoogde plan.

- Verstoring door activiteiten in de jachthaven en op de camping

Activiteiten die op de camping en in de jachthaven plaatsvinden veroorzaken geluid en bewegingen van mensen en boten. Zoals bij de planbeschrijving is beschreven wordt het aantal ligplaatsen in de haven uitgebreid van 300 tot 550. Het aantal campingplaatsen blijft gelijk (200), de stacaravans (325) met vaste gasten worden vervangen door 250 vakantiewoningen. De bezettingsgraad op jaarbasis van de camping (het kampeerterrein voor tenten e.d.) is 20 % met pieken op Pinksteren, Hemelvaart en in het hoogseizoen in de zomer (ca. 6 weken). De bezettingsgraad van de camping ligt dan tussen de 50 en 80 procent, dat mede afhankelijk is van het weer.

De ontwikkeling op de camping-jachthaven zal niet resulteren in een toename van het huidige aantal kampeersers op de camping. Dit betekent dat hier nauwelijks sprake is van een toename van versturende effecten.

Een positief bij-effect van de omvorming van stacaravans naar vakantiewoningen is de vermindering van de geluidsverstoring door jetski's. Naar verwachting zullen de nieuwe (tijdelijke) bewoners minder intensief gebruik maken van jetski's dan de huidige vaste staanplaatshouders. Aangezien jetski's hoofdzakelijk buiten de vaargeul nabij de oeverzone varen, zal deze afname in gebruik een bijdrage leveren aan een vermindering van de directe verstoring van rustende vogels nabij de oeverzone en strekdammen.

Beoordeling van deze versturende effecten op watervogels worden op basis van de LNV effect indicator in de factsheets meegenomen (bijlage 3).

- Biotoopverlies door ruimtebeslag

Door de aanleg van een jachthaven wordt ruimte in beslag genomen in het IJmeer die niet meer door watervogels kan worden benut. De haven zal ruim 2 ha uitbreiden, waarvan deels in het Natura-2000 gebied. Vergeleken met het totale oppervlak van het Natura-2000 gebied (68.508 ha) zal het effect te verwaarlozen zijn. Een positief bij-effect

kan zijn dat door de lokale verdieping tot 2,5 meter - NAP - en de verwijdering van plaatselijk slib - er een klein habitat bijkomt voor de driehoeksmossel door het vrijkomen van zandig substraat (kan als mitigerende maatregel opgevoerd worden).

- **Verstoring door vaarbewegingen**

In het IJmeer/Markermeer nabij de camping zal als gevolg van de uitbreiding van het aantal ligplaatsen een toename van het aantal vaarbewegingen plaats vinden.

In welke mate werkt dit door in de verstoring van watervogels?

Om hierop een antwoord te kunnen geven en te kunnen beoordelen wat het effect ervan zal zijn, wordt eerst nader ingegaan op een aantal aspecten van de recreatievaart.

De hoofdvaarroute nabij Uitdam loopt van zuid naar noord (en vice versa) en ligt mede door de vuurtoren van Marken minimaal 3 kilometer van de kust. Vaste gasten en passanten maken bewust de keuze om op de Camping-jachthaven Uitdam te overnachten. Bij vertrek uit de haven zijn gasten snel uit het zicht verdwenen. Direct voor de kust vindt geen intensief vaarverkeer plaats.

Het aantal vaarbewegingen naar en van de camping-jachthaven Uitdam zal door de uitbreiding maximaal verdubbelen (van 300 tot 550 ligplaatsen). Het totaal aantal ligplaatsen aan het IJmeer is nu 3400, er wordt een autonome groei naar 6000 ligplaatsen in 2030 verwacht. De bijdrage van de uitbreiding van Camping-jachthaven Uitdam bedraagt 250 ligplaatsen en omvat 9.6 % van de verwachte groei aan ligplaatsen. Voor het hele IJsselmeer- en Randmerengebied wordt uitgaan van 34.276 ligplaatsen in 2004 tot ca. 46.800 in 2030 (Stichting Waterrecreatie). Dit betekent een toename van ca. 2% voor het gehele IJsselmeergebied als gevolg van de geplande uitbreiding van de jachthaven van Uitdam.

Deze groei van het aantal boten betekent niet automatisch dezelfde groei in het aantal vaarbewegingen. Uit onderzoek (WaterrecreatieAdvies, februari 2007) kwam naar voren dat het aantal boten in het IJsselmeergebied over de periode 1995-2006 is toegenomen, terwijl het aantal vaarbewegingen in het IJsselmeergebied deze trend niet volgt (zelfs afneemt). Een mogelijke oorzaak hiervan ligt in het feit dat het vaargedrag verandert, een constatering die ook door Rijkswaterstaat wordt bevestigd (tellingen van sluispassages).

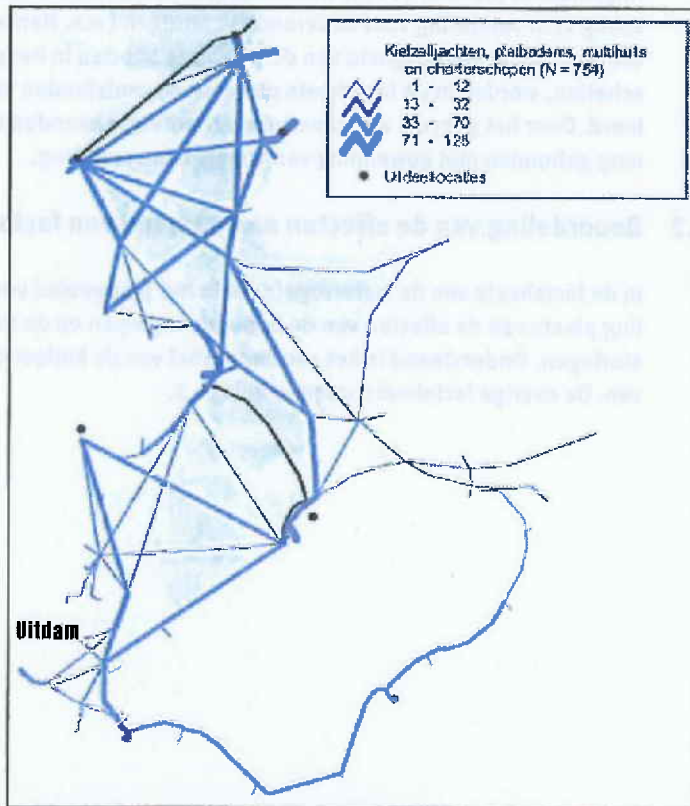
Modelmatige benadering door het RIZA toonden aan dat er negatieve effecten zouden optreden voor watervogels bij een toename van het aantal recreatievaartuigen. Echter het kwantificeren van de bijdrage van de uitbreiding van één enkele jachthaven is zeer ingewikkeld. Mede in dat kader heeft er onderzoek plaatsgevonden naar de cumulatieve effecten van de voorgenomen toename van de recreatievaart in het IJsselmeergebied in opdracht van de drie IJsselmeerprovincies (Waardenburg, 2007).

Het onderzoeksmodel (zogenamd RIZA-model) is gebruikt om het areaal en intensiteit van het verstoord wateroppervlak door de recreatievaart in het IJsselmeergebied voor de komende jaren te simuleren.

Bij de uitgangspunten van dit model kunnen wel een aantal kanttekeningen geplaatst worden.

De resultaten van het RIZA-model (percentage verstoord areaal) kunnen niet één op één vertaald worden naar het areaal verdreven vogels. Vogels vertonen namelijk soortspecifiek gedrag in tijd en ruimte: variatie in dag-nacht ritme, seizoensafhankelijke spreiding en het verblijf gedurende de dag op verschillende locaties (open water, luwe zones kust). Deze nuanceringen ten aanzien van het soortspecifieke gedrag zijn in de factsheets verwerkt.

Bekend is ook dat recreatievaartuigen in het algemeen vaste vaarpatronen en routes volgen (dus niet at random) waarbij ondiepe zones nabij de kust worden gemeden (WaterrecreatieAdvies februari 2003). Figuur 9 geeft de mogelijke vaarroutes van zeilboten aan in het IJsselmeergebied (op basis van een enquête onder 754 zeilboten; de haven van Uitdam is niet bevraagd).

Figuur 9: mogelijke vaarroutes in IJsselmeergebied

Vanuit Uitdam lopen 2 routes. Het merendeel van de vaartuigen dat als gevolg van de uitbreiding van de jachthaven met 250 ligplaatsen zal uitvaren, maakt gebruik van de vaarroute en zal alleen de intensiteit in die route verhogen (en de ondiepe kustzone mijden). De door verstoring beïnvloede gebieden zullen daarom naar verwachting niet substantieel toenemen. Daar komt nog eens bij dat een van de normale vaarroute afwijkende boot, surfplank of jetski meer verstoring kan opleveren dan tientallen grotere schepen die het gebruikelijke traject volgen.

Ook het vaarseizoen loopt niet altijd synchroon met de aanwezigheid van watervogels in IJmeer/Markermeer (zie ook overzicht bijlage 2). Het vaarseizoen loopt volgens HISWA van 1 april tot 1 november. Vaarbewegingen door recreatievaartuigen hebben voornamelijk plaats gedurende de dag in het zomerseizoen van mei tot en met september met een hoogseizoen in juli - augustus. Buiten de vakantieperioden wordt hoofdzakelijk in de weekenden gevaren. Naast deze pieken in het seizoen zijn er ook variaties in de dag: intensivering van vaartuigen vanaf 10.00 uur.

Dit betekent dat bij de beoordeling deze perioden (jaar, dag) in relatie moeten worden gebracht met de aanwezigheid van de watervogelsoorten.

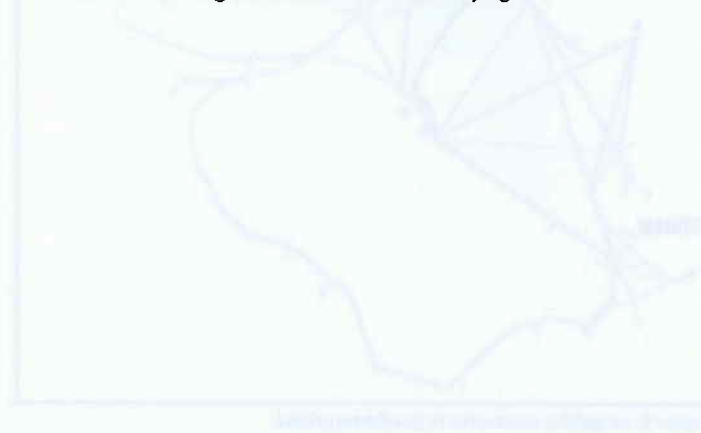
Deze overwegingen worden meegenomen bij de beoordeling van de versturende effecten van de recreatievaart op de aanwezige watervogels.

Wat betreft verstoringsafstanden van watervogels is uit onderzoek naar de verstoringsgevoeligheid van watervogels naar voren gekomen dat groepen kuif- en tafeleenden opvliegen bij benadering door zeilboten tot respectievelijk 275 en 350 meter, de benaderingsafstand (Batten, 1977). Meerkoet (50-120 m) en fuut (40-175 m) zijn het minst gevoelig voor verstoring voor naderende vaartuigen (o.a. Henkens 1996).

Om de storingsgevoeligheid van de relevante soorten in het plangebied te kunnen inschatten, worden in de factsheets de verstoringsafstanden van Platteeuw (2005) gehanteerd. Door het gebruik van generieke verstoringsafstanden wordt er echter geen rekening gehouden met gewinning van vogels aan verstoring.

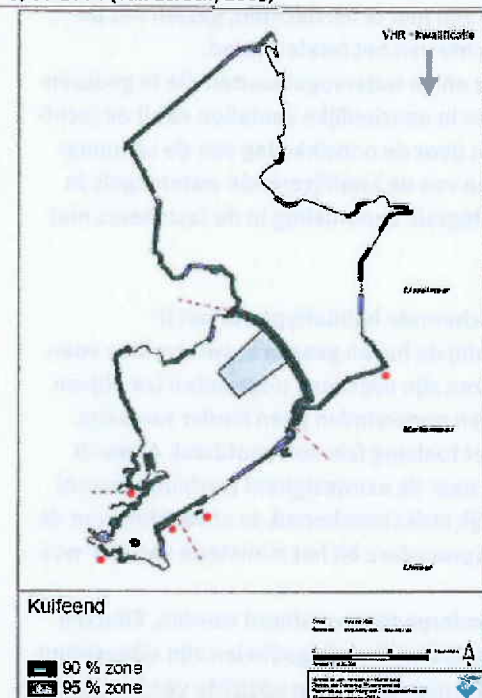
6.2 Beoordeling van de effecten aan de hand van factsheets

In de factsheets van de watervogels die in het plangebied voorkomen, vindt de beoordeling plaats van de effecten van de beoogde ingrepen en de daaruit voortvloeiende verstoringen. Onderstaand is het soortenprofiel van de kuifeend als voorbeeld weergegeven. De overige factsheets staan in bijlage 3.

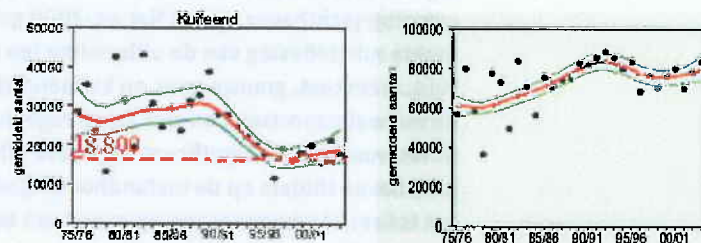

2. KUIFEEND

Voedselbron	Bodemfauna, vooral driehoeksmosselen
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Kuifeenden foerageren 's nachts tot een diepte van 3.5 tot 4.5 m (de Leeuw 1997) op open water, matig diep tot diep water. Actieradius 10-40 km. Rust overdag. In periode juli - september ruilen kuifeenden langs de randen van het IJsselmeer. De dagrustplaatsen kunnen zich tot op vele kilometers (gemiddeld 3-5 km en maximaal 15 km) van de foerageergebieden bevinden en bestaan uit rustige, redelijk windstille wateren (MinLNV, soortendatabase).
Zwaartepunt verspreiding/plek	's winters van september tot maart.
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	Geen waarnemingen in het hoogseizoen. De soort is drie maal waargenomen in voor en naseizoen (1-60 exx). De soort is met regelmaat in grote aantallen gedurende de wintermaanden (december-maart) aanwezig met honderden exemplaren.
Gem. maximum IJmeer periode 1980-2004 (van Eerden, 2005)	28.050 vogels
Verstoringsafstand	120-240 m (170 m) (Platteeuw, 2005))
Gevoeligheid voor verstoring	Relatief gevoelig voor verstoring ten opzichte van andere eenden soorten. Door watersporters kunnen (overdag) voornamelijk rustende en slapende dieren worden verstoord. De verstoring door zeilers en surfers wordt beperkt aangezien de kuifeend overdag de voorkeur geeft aan luwe plekken met weinig golfslag (en dus weinig wind). Verstoring kan ook plaatsvinden door landrecreatie langs oevers (Krijgsveld, 2004). De soort is niet gevoelig voor verstoring door geluid, licht of oppervlakteverlies, kuifeenden zijn wel gevoelig voor verstoring door mensen en verontreiniging (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Aantallen kuifeenden zijn van internationale en grote nationale betekenis. Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 18.800 (seizoensgemiddelde).
Landelijke staat van instandhouding, toekomstperspectief	Niet afgenomen, behoud van de huidige situatie in het Markermeer is voldoende. Op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de kuifeend in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal kuifeenden in het Markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling (links) en het gemiddeld aantal in Nederland.

De kuifeend verblijft overdag in de luwte van de kustzone om te rusten. Aangezien de vogeltellingen overdag plaatsvinden bevinden de 90% en 95% zones van de soort zich voornamelijk in de smalle telzones langs de dijken, het foerageren vindt echter op het open water plaats. Binnen het Markermeer liggen de belangrijkste hotspots rond Uitdam en daar waar nu IJburg is aange-

Het Markermeer & IJmeer levert de grootste bijdrage voor de kuifeend binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, behalve in mei/juni. Aantallen zijn in het (vroeg) najaar toegenomen in de zuidelijke Gouwzee (toename sterkranswier) en langs de Houtribdijk (ruiconcentratie). Op andere plaatsen zijn vooral begin jaren negentig aantallen fors afgenomen, met name in de maanden november-april, de periode waarin vrijwel uitsluitend op driehoeksmosselen wordt gevoerd. In de winter van 92/93 heeft een crash plaatsgevonden in de mosseldichtheden in het Markermeergebied. De verslechterde voedselsituatie voor de kuifeend heeft geresulteerd in een afname van de aantal kuifeenden in het Markermeer (Noordhuis, 2003). Sinds circa 1993 zijn aantallen weer stabiel, weliswaar op een veel lager niveau dan de jaren daarvoor. Deze afname is regionaal gecompenseerd dankzij een toename van de driehoeksmossel in de randmeren (LNV_gebiedendocument). De landelijke trend t.o.v. 1980/81 is positief.

Samenvattende conclusie

De kustzone nabij Uitdam is een hotspot voor de kuifeend. Uit de monitoringsgegevens van het RIZA over de periode 2001-2005 blijkt dat kuifeenden hoofdzakelijk in het gebied nabij Uitdam (telzone 117) verblijven gedurende de winterperiode (dec-mrt). In het hoogseizoen (juli-aug) is de soort niet waargenomen, in het voor- en naseizoen zijn beperkte aantallen waargenomen. De dichtheden kuifeenden in het Markermeer zijn sterk gecorreleerd met de voedselbeschikbaarheid. De westelijke zijde van het Markermeer inclusief het gebied nabij Uitdam kent hoge dichtheden driehoeksmosselen. Als gevolg van de ontwikkeling zijn geen effecten op de dichtheden driehoeksmosselen te verwachten. Indirecte verstoring van kuifeenden door een toename van vaartuigen rondom de havenmond van Uitdam zijn zeer beperkt. Ten eerste is er geen overlap tussen hoogseizoen van de watersport en de aanwezig-

legd (Van Eerden, 2005). Langs de Houtribdijk bevinden zich gedurende de nazomer aan beide zijde van de dijk grote ruiconcentraties.

heid van kuifeenden in het gebied. Ten tweede rusten kuifeenden overdag in de ondiepe, luwe kustzone. Deze zone wordt niet of nauwelijks gebruikt door zeil- en motorschepen. De kuifeend is ongevoelig voor eventuele licht of geluidseffecten die kunnen optreden als gevolg van de ontwikkeling. Het oppervlakteverlies dat zal optreden als gevolg van de ontwikkeling is marginaal in relatie tot het gehele Natura 2000 gebied, daarnaast is de soort ongevoelig voor oppervlakteverlies. De trend van kuifeenden in het Markermeer is stabiel en ligt boven de instandhoudingsdoelstelling, landelijk is de trend positief. Geconcludeerd kan worden dat de geringe effecten van de ontwikkeling in samenhang met de trend niet zal leiden tot significant negatieve effecten op het instandhoudingsdoel.

6.3 Slotconclusie instandhouding van N2000-soorten IJmeer/Markermeer

Op een gestructureerde wijze is beoordeeld in hoeverre de beoogde planontwikkeling en de daaruit voortvloeiende activiteiten een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de N2000 soorten hebben. Dit geschiedt aan de hand van een integraal toetsingskader (factsheet). In dit kader is op basis van eigen expertise en feitelijke gegevens omtrent vaargedrag en verspreidingskenmerken van de aangetroffen watervogels (telgegevens van RWS Waterdienst) per soort een conclusie getrokken ten aanzien van de significantie van de effecten. Bij de beoordeling is een nuancering in ruimte en tijd aangebracht. Tevens is gekeken naar de trendontwikkeling van de betreffende soort ten opzichte van het instandhoudingsdoel. Voor de verstoringseffecten van de activiteiten vanaf de landzijde zijn de (globale) effecten van de effectenindicator van LNV in de beschouwing meegenomen.

Significante effecten in de vorm van biotoopverlies van de uitbreiding en herinrichting van camping-jachthaven op het Natura-2000 gebied zijn niet te verwachten, gezien het beperkte ruimtebeslag van de uitbreiding ten opzichte van het totale gebied.

Fuut, meerkoet, grauwe gans en kuifeend zijn de enige watervogelsoorten die in gedurende het watersportseizoen met enige regelmaat en in aanzienlijke aantallen nabij de jachthaven voorkomen. Significante negatieve effecten door de ontwikkeling van de camping-jachthaven Uitdam op de instandhoudingsdoelen van de kwalificerende watervogels in het IJmeer/Markermeer zijn op grond van een integrale beoordeling in de factsheets niet te verwachten.

Directe effecten van de havenuitbreiding op beschermde habitattypen in het IJmeer/Markermeer zijn uitgesloten aangezien nabij de haven geen kranswielvelden voorkomen. Effecten op foeragerende meervleermuizen zijn eveneens uitgesloten (ze blijven de kustlijn volgen). 's Nachts jagende vleermuizen ondervinden geen hinder van extra vaarbewegingen overdag. Op basis van de FF-wet toetsing (zie ook hoofdstuk 4) wordt aanbevolen aanvullend onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid (verblijfplaatsen) van vleermuizen op het terrein. Deze zijn namelijk strikt beschermd. In afwachting van de resultaten ervan kan vervolgens een ontheffingsprocedure bij het ministerie van LNV worden opgestart.

Tijdens de aanleg van de haven kunnen rivierdonderpaden verstoord worden. Effecten zijn moeilijk in te schatten. Echter effecten op de instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten, rekening houdend met het werkoppervlak van het plangebied ten opzichte van het gehele Natura-2000 gebied. Na oplevering van de nieuwe haven ontstaat er een groter potentieel leefgebied voor de rivierdonderpad aangezien het aantal verharde kades en strekdammen zal toenemen (zie ook hoofdstuk 4).

Bronnen

- Noordhuis en Houwing. Afname van de Driehoeksmossel in het Markermeer, augustus 2003. RIZA rapport 2003-016
- Vaargedrag IJsselmeer & Waddenzee, WaterrecreatieAdvies, februari 2003
- Ontwikkeling watersport IJsselmeergebied 2006, WaterrecreatieAdvies, februari 2007
- Uitbreiding van de recreatievaart in het IJsselmeergebied tot 2030 in relatie tot de aanwijzingen als Natura 2000-gebied, Bureau Waardenburg, 10 juli 2007
- M. Platteeuw, R. Noordhuis, S. van Rijn en M.R. van Eerden. Trends in ruimte en tijd: watervogels in het IJsselmeer. RIZA werkdocumentnr 2005.129x.
- Altenburg & Wymenga. Vogeleffectstudie de Vaart IV. A & W-rapport 620, 2005
- Altenburg & Wymenga. Vogels en fietspaden in de Lepelaarsplassen en de natte Graslanden. A&W-rapport 254, 2000
- DHV. Milieueffectrapport/SMB Bloemendalerpolder/KNSF-terrein. december 2005
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.
- SOVON, 2005. SOVON nieuws uit de provincie Noord-Holland 2005/2
- RIZA Rapport 2005.014. Ecologie en Ruimte: gebruik door vogels en mensen in de SBZ's IJmeer, Markermeer en IJsselmeer. M.R. van Eerden, S.H.M. van Rijn & M. Roos
- Schekkerman, H. & A.J. Beintema. Mogelijke gevolgen van de tweede fase van IJburg voor watervogels in de speciale beschermingszone IJmeer.; gepubliceerd: 03 apr 2002
- Soorten van de Habitatrichtlijn, J.A.M. Janssen, J.H.J. Schaminée, KNNV Uitgeverij 2004
- Smits, J.B., J. Postema & H. Hootsen. Monitoring van waterplanten en perifyton in het IJsselmeergebied 2004. IJG-rapport 2005-7
- Tjeertes, M. Monitoring van waterplanten en perifyton in het IJsselmeergebied in 2006. RDIJ-rapport 2006-8
- Tjeertes, M., & P. Berben. Monitoring van waterplanten en perifyton in het IJsselmeergebied in 2005. RDIJ-rapport 2006-3
- Tauw bv. Toetsing natuurbeschermingswetgeving buitendijkse ontwikkelingen Almere-Haven. aug 2003
- Toekomstvisie IJmeer. Naar een waterpark IJmeer binnen het wetland IJsselmeer. ANWB, Natuurmonumenten et al., december 2005
- Velder van der D., et al. 2005. Robuuste verbinding Noordboog. Verkenning van ecologische knelpunten en mogelijke voor een robuuste verbinding tussen Zwanenwater, Amstelmeer en IJsselmeer. Opdrachtgever: Landschap Noord-Holland
- Waterrecreatieadvies. Samen meer IJsselmeer. Visie recreatie en natuur. Lelystad december 2000

Bijlage 1: Natuurwetgeving

Camping-Jachthaven Uitdam grenst aan het Natura 2000-gebied Markermeer en IJmeer. Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende delen van wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming omvat de beschermde natuurmonumenten (aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998) en de Speciale Beschermingszones (SBZ/Natura 2000), aangewezen in het kader van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn. De gebiedsbescherming van N2000 is sinds oktober 2005 volledig geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet'98).

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Een vergelijkbare bescherming kent de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het beschermingsregiem hiervan is opgenomen in de Nota Ruimte (2004). De bescherming van de EHS is niet in wetgeving vastgelegd, maar vindt plaats via het bestemmingsplan. De EHS valt niet onder de Nbwet '98.

De bescherming gaat uit van een 'nee, tenzij'- regime. Het beleid is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, rekening houdend met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn.

Binnen en in de nabijheid van EHS-gebieden zijn nieuwe plannen, projecten of handelingen niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Als er echter geen reële alternatieven aanwezig zijn én er is sprake van groot openbaar belang kan het project doorgaan als de schade zo veel mogelijk wordt verzacht en de resterende schade wordt gecompenseerd.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook buiten de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Natuurbeschermingswet 1998

De nieuwe natuurbeschermingswet heeft een lange voorbereidingstijd gehad. Na veroordeling door het Europese Hof, omdat Nederland de verplichtingen tot implementatie van het toetsingskader in nationale wetgeving niet adequaat had uitgevoerd, is de wet gewijzigd. De gewijzigde wet is sinds per 1 Oktober 2005 geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Binnen de nieuwe wet is geregeld dat gebieden slechts één status krijgen. Gebieden die nu speciale beschermingszone zijn én natuurmonument behouden na inwer-

kingtreding van de wet alleen de N2000 status. Binnen drie jaar na inwerkingtreding van de wet moeten voor deze beschermde gebieden verplicht binnen drie jaar beheersplannen worden opgesteld, waarin wordt aangegeven wat de beoogde resultaten zijn voor behoud en herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dieren en planten in een gunstige staat van instandhouding in dat gebied, mede in samenhang met het bestaande gebruik in dat gebied. Voor handelingen en projecten in overeenstemming met een goedgekeurd beheersplan geldt geen vergunningplicht meer, onder voorwaarde dat de instandhoudingdoelen niet worden geschaad.

Voor Natura 2000 is een afwegingenkader opgesteld om handelingen en projecten aan te toetsen die schade kunnen doen aan de soorten die in de aangewezen N2000-gebieden beschermd moeten worden. Dit afwegingenkader is bekend als de Habitattoets. Het afwegingenkader gaat uit van het voorzorgprincipe, het zogenaamde nee-tenzij beginsel.

De Habitattoets vergt van initiatiefnemers dat zij zich vooraf verzekeren dat projecten of handelingen geen significante schade kunnen toebrengen aan de instandhoudingdoelstellingen van N2000. Dit geldt zowel voor plannen en projecten binnen de grenzen van N2000-gebieden als daarbuiten. De richtlijnbevestigingen kennen dus externe werking. In de oriëntatiefase/vooroverleg moet beoordeeld worden of van een project negatieve effecten te verwachten zijn. Als met zekerheid is vast te stellen dat geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op zullen treden, is voor de uitvoering van de plannen geen vergunning nodig. Indien die zekerheid op voorhand niet verkregen kan worden, zal een toets uitgevoerd moeten worden om de omvang van de negatieve effecten te bepalen. Indien blijkt dat er geen kans op significante negatieve effecten aanwezig is, kan volstaan worden met een verslechterings- en verstoringstoets. Hierbij hoeven alleen de effecten van de voorgenomen plannen meegewogen te worden. Als geen of aanvaardbare verslechtering of verstoring optreedt kan een vergunning verleend worden. Als het niet uit te sluiten is dat er een kans op significant negatieve effecten aanwezig is, moet een passende beoordeling uitgevoerd worden.

Een passende beoordeling is er op gericht om, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake en met benoeming van lacunes in kennis, alle aspecten van het project of een andere handeling- die op zichzelf of in combinatie met andere activiteiten of plannen- de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen, te inventariseren.

Blijkt uit een passende beoordeling dat de zekerheid van afwezigheid van significant negatieve gevolgen niet kan worden verkregen, dan resulteert het nee-tenzij in passende maatregelen, wat kan inhouden dat toestemming aan het plan wordt onthouden. Slechts indien met het plan een dwingende reden van groot openbaar belang is gemoeid, bij gebrek aan alternatieven voor de doelen van het plan en na compensatie van de natuurwaarden die verloren gaan, geven overheden toestemming. En dan nog nadat de Europese Commissie is geconsulteerd. De compensatie dient voorafgaand aan het initiatief plaats te vinden en in omvang en kwaliteit zodanig dat de samenhang in Natura 2000 gewaarborgd blijft.

Deze bureaustudie omvat een passende beoordeling om vast te stellen of als gevolg van de voorgenomen plannen significant negatieve effecten mogelijk kunnen optreden.

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten

en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt daarnaast de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten

Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.

Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren

Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.

Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten **overal** in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreffen onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemeen voorkomende muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje, Brede wespenorchis en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan drie criteria wordt getoetst (zwarte toets): er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de Das, verschillende amfibieënsoorten waaronder Rugstreeppad en Kamsalamander en vissoorten waaronder Grote modderkruiper

- Vogels

Vogels zijn opgenomen in tabel 2 van de Flora en faunawet. Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd, waarbij getoetst wordt volgens het zwaarste beschermingsregime van tabel 3 soorten. Voor broedvogels wordt in principe echter geen ontheffing verleend, omdat negatieve effecten eenvoudig zijn te voorkomen door buiten het broedseizoen te werken. Dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bijlage 2: RIZA monitoringsgegevens teltraject 117, 2001-05.

Bijslage 3: RIZA monitoringsgegevens teltijd 17 2001-2005.

Watersportseizoen														
SOORT	JAAR	voorseizoen					hoogseizoen			naseizoen				
		JAN	FEB	MRT	APR	MAY	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	
Aalscholver	2001	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	
	2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2004	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	
	2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Brilduiker	2001	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2005	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Dwergmeeuw	2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2002	0	0	0	0	0	0	24	0	0	0	0	0	
	2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Fuut	2001	0	15	14	7	0	0	4	0	0	0	0	0	
	2002	0	0	10	2	0	1	0	0	0	0	0	0	
	2003	45	2	0	0	0	4	0	4	0	3	1	0	
	2004	0	0	2	0	6	0	0	0	0	0	0	0	
	2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Grote Mantelmeeuw	2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2002	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	
	2003	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	
	2004	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Grote Zaagbek	2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2004	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2005	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Knobbelswaan	2001	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	
	2002	0	0	0	0	4	0	0	0	3	0	0	0	
	2003	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	2004	0	0	0	0	2	18	1	1	0	0	0	0	
	2005	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Bijlage 3: factsheets watervogels

Inhoud

Blz.

1. FUUT	2
2. KUIFEEND	3
3. MEERKOET	4
4. BRANDGANS	5
5. GRAUWE GANS	6
6. SMIENT	7
7. VISDIEF	8
8. AALSCHOLVER	9
9. DWERGMEEUW	10
10. TAFELEEND	11
11. BRILDUIKER	12
12. KRAKEEND	13

1. FUUT

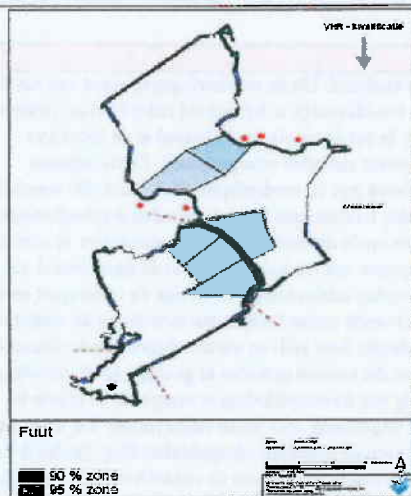
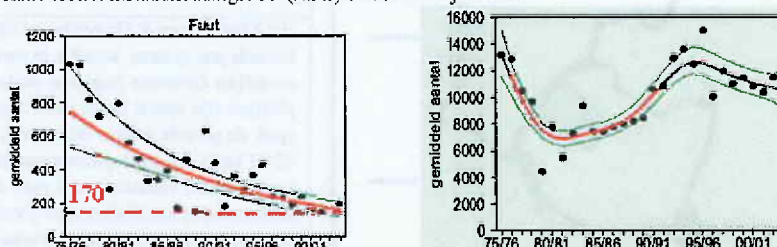
Voedselbron	vis en aquatische insecten
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Futen foerageren zwemmend en duikend op matig diep tot diep water (3-6 m diep) en leven van kleine vis (meest spiering) die ze individueel in achtervolgende duiken vangen (van Eerden, 2005). Het vissen vindt overdag plaats, waarbij de prooien op het oog worden gelokaliseerd. In de wintermaanden jaagt de fuut op relatief grote vis tot wel 22 meter diep (van Dijk, 2007). Ruiende futen hebben duidelijke foerageerpieken in ochtend en avond. Futen rusten op het open water, vooral in oeverzones met dekking van riet of biezten. De rusttijden zijn met name 's nachts, maar voor ruiende vogels ook overdag.
Zwaartepunt verspreiding/peik	Vanaf juni neemt het aantal futen in IJsselmeer, Markermeer en IJmeer toe tot een gemiddeld maximum van ca. 8000 vogels in augustus. Het IJsselmeergebied wordt in deze periode met name gebruikt om te ruien. De grootste ruiconcentraties bevinden zich langs de Friese IJsselmeerkust, tijdens de rui verliezen futen hun vliegvermogen waardoor ze extra gevoelig zijn voor verstoring.
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	lage aantallen (1 tot 6 vogels), 6 waarnemingen; de soort is het hele jaar present, met een sterke piek in september/oktober en een voorjaarspiek in maart.
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	342 vogels
Verstoringsafstand	De kritische verstoringafstand van futen voor schepen, gedefinieerd als de afstand waar binnen zeker 20% van de waargenomen vogels afwijkend gedrag vertoont, ligt op 300 meter (Krijgsveld, 2004). Volgens Platteau is deze afstand 40 tot 175 m (gemiddeld 60 m), deze afstand lijkt realistische aangezien futen gemakkelijk wennen aan recreatie en verstoring.
Gevoeligheid voor verstoring	Gehele jaar gemiddeld tot groot. Individuen in stedelijk gebied tolerant voor voorspelbaar gedrag van watersport (vaartuigen in vaargeulen e.d.), kan in broedtijd wennen aan menselijke nabijheid. Het meest negatieve effect volgens Krijgsveld (2004) is waterrecreatie. Futen zijn niet gevoelig voor verstoring door <i>geluid, licht, oppervlakteverlies of verstoring door mensen</i> (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 170 vogels (seizoensgemiddelde). Wat betreft de instandhoudingsdoelstelling bestaan voor het Markermeer in bijzonder onzekerheden met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied. Deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel eventueel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch (MinLNV, gebiedendocument). De trend in het Markermeer/IJmeer is ongunstig

Landelijke staat van instandhouding

Ruimtelijke spreiding, 90 & 95%-zones van de fuut in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden 2005)

Grote kustdelen van het IJsselmeer vallen binnen de 90%-zone van de fuut. Op het open water behoren de omgeving van de Houtribdijk en het centrale IJsselmeer tot de belangrijke zone. De vijf belangrijkste gebieden zijn gelegen langs de zuidkust van Friesland, de omgeving van Andijk en bij 'De Ven' onder Enkhuizen. Binnen het Markermeer liggen geen hotspots.

Trendontwikkeling gemiddeld aantal futen in het Markermeer & IJmeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoel (links) en de landelijke trend

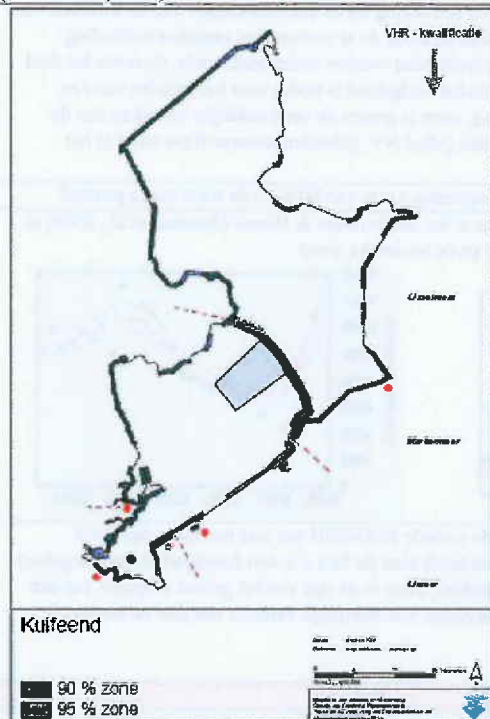
Het aantal futen in het Markermeer is in de periode 1980-2004 per jaar met meer dan 2.5% afgenomen (van Eerden, 2005). Het gebied heeft voor de fuut o.a. een functie als foerageergebied. In het IJmeer zijn aantallen min of meer stabiel, maar in de rest van het gebied is sprake van een afname, vooral in het najaar. Deze afname houdt waarschijnlijk verband met een verslechterde voedselsituatie voor viseters.

Samenvattende conclusie

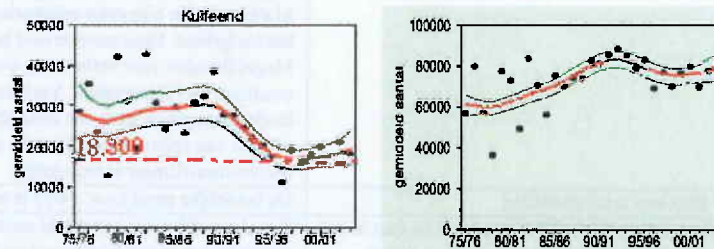
Futen zijn weinig gevoelig voor verstoring door menselijke activiteiten en zijn in staat om te wennen aan bepaalde vormen van constante verstoring. De permanente afname van de fuut in het Markermeer is het gevolg van de optredende vertroebeling van het waterlichamen en de teruglopende visbestanden. Nabij het plangebied zijn beperkte aantallen futen waargenomen gedurende de winterperiode. Uit de monitoringsgegevens van het RIZA blijkt dat gedurende het watersportseizoen beperkte aantallen futen zijn waargenomen (2-6 exmpl.), dit betreft naar verwachting lokale broedvogels. Aangenomen kan worden dat deze vogels in de nabijheid van een camping-jachthaven reeds in hoge mate gewend zijn aan vaarbewegingen en menselijke verstoring en weinig extra effecten zullen ondervinden als gevolg van de ontwikkeling aangezien het broeden in de zeer ondiepe rietzones plaats vindt.

2. KUIFEEND

Voedselbron	Bodemfauna, vooral driehoeksmosselen
Rode Lijst soort i/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Kuifeenden foerageren s' nachts tot een diepte van 3.5 tot 4.5 m. (de Leeuw 1997) op open water, matig diep tot diep water. Actieradius 10-40 km. Rust overdag. In periode juli - september ruilen kuifeenden langs de randen van het IJsselmeer. De dagrustplaatsen kunnen zich tot op vele kilometers (gemiddeld 3-5 km en maximaal 15 km) van de foerageergebieden bevinden en bestaan uit rustige, redelijk windstille wateren (MinLNV, soortendatabase).
Zwaartepunt verspreiding/piek	s' winters van september tot maart.
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	Geen waarnemingen in het hoogseizoen. De soort is drie maal waargenomen in voor en naseizoen (1-50 exx). De soort is met regelmaat in grote aantallen gedurende de wintermaanden (december-maart) aanwezig met honderden exemplaren.
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	28.050 vogels
Verstoringsafstand	120-240 m (170 m) (Platteeuw, 2005))
Gevoeligheid voor verstoring	Relatief gevoelig voor verstoring ten opzichte van andere eenden soorten. Door watersporters kunnen (overdag) voornamelijk rustende en slapende dieren worden verstoord. De verstoring door zeilers en surfers wordt beperkt aangezien de kuifeend de overdag de voorkeur geeft aan luwe plekken met weinig golfslag (en dus weinig wind). Verstoring kan ook plaatsvinden door landrecreatie langs oevers (Krijgsveld, 2004). De soort is niet gevoelig voor verstoring door <i>geluid, licht of oppervlakteverlies</i> , kuifeenden zijn wel gevoelig voor <i>verstoring door mensen en verontreiniging</i> (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Aantallen kuifeenden zijn van internationale en grote nationale betekenis. Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 18.800 (seizoensgemiddelde).
Landelijke staat van instandhouding, toekomstperspectief	Niet afgenomen, behoud van de huidige situatie in het Markermeer is voldoende. Op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de kuifeend in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal kuifeenden in het Markermeer (Roemen et al., 2006) in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling (links) en het gemiddeld aantal in Nederland.

De kuifeend verblijft overdag in de luwte van de kustzone om te rusten. Aangezien de vogeltellingen overdag plaatsvinden bevinden de 90% en 95% zones van de soort zich voornamelijk in de smalle telzones langs de dijken, het foerageren vindt echter op het open water plaats. Binnen het Markermeer liggen de belangrijkste hotspots rond Uitdam en daar waar nu IJburg is aangelegd (Van Eerden, 2005). Langs de Houtribdijk bevinden zich gedurende de nazomer aan beide zijde van de dijk grote ruiconcentraties.

Het Markermeer & IJmeer levert de grootste bijdrage voor de kuifeend binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, behalve in mei/juni. Aantallen zijn in het (vroeg) najaar toegenomen in de zuidelijke Gouwee (toename sterkranswier) en langs de Houtribdijk (ruiconcentratie). Op andere plaatsen zijn vooral begin jaren negentig aantallen fors afgenomen, met name in de maanden november-april, de periode waarin vrijwel uitsluitend op driehoeksmosselen wordt gevoerd. In de winter van 92/93 heeft een crash plaatsgevonden in de mosseldichtheden in het Markermeergebied. De verslechterde voedselsituatie voor de kuifeend heeft geresulteerd in een afname van de aantal kuifeenden in het Markermeer (Noordhuis, 2003). Sinds circa 1993 zijn aantallen weer stabiel, weliswaar op een veel lager niveau dan de jaren daarvoor. Deze afname is regionaal gecompenseerd dankzij een toename van de driehoeksmossel in de randmeren (LNV_gebiedendocument). De landelijk trend t.o.v. 1980/81 is positief.

Samenvattende conclusie

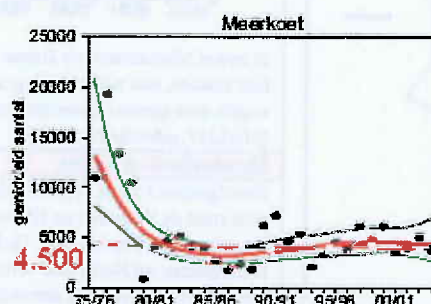
De kustzone nabij Uitdam is een hotspot voor de kuifeend. Uit de monitoringsgegevens van het RIZA over de periode 2001-2005 blijkt dat kuifeenden hoofdzakelijk in het gebied nabij Uitdam (telzone 117) verblijven gedurende de winterperiode (dec-mrt). In het hoogseizoen (juli-aug) is de soort niet waargenomen, in het voor- en naseizoen zijn beperkte aantallen waargenomen. De dichtheden kuifeenden in het Markermeer zijn sterk gecorreleerd met de voedselbeschikbaarheid. De westelijke zijde van het Markermeer inclusief het gebied nabij Uitdam kent hoge dichtheden driehoeksmosselen. Als gevolg van de ontwikkeling zijn geen effecten op de dichtheden driehoeksmosselen te verwachten. Indirecte verstoring van kuifeenden door een toename van vaartuigen rondom de havenmond van Uitdam zijn zeer beperkt. Ten eerste is er geen overlap tussen hoogseizoen van de watersport en de aanwezigheid van kuifeenden in het gebied. Ten tweede rusten kuifeenden overdag in de ondiepe, luwe kustzone. Deze zone wordt niet of nauwelijks gebruikt door zeil- en motorschepen. De kuifeend is ongevoelig voor eventuele licht of geluidseffecten die kunnen optreden als gevolg van de ontwikkeling. Het oppervlakteverlies dat zal optreden als gevolg van de ontwikkeling is marginaal in relatie tot het gehele Natura 2000 gebied, daarnaast is de soort ongevoelig voor oppervlakteverlies. De trend van kuifeenden in het Markermeer is stabiel en ligt boven de instandhoudingsdoelstelling, landelijk is de trend positief. Geconcludeerd kan worden dat de geringe effecten van de ontwikkeling in samenhang met de trend niet zal leiden tot significant negatieve effecten op het instandhoudingsdoel.

3. MEERKOET

Voedselbron	waterplanten, gras, driehoeksmosselen
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Meerkoeten zijn in het IJsselmeergebied onder te verdelen in mosseleeters, graseters en waterplanteneters. Op basis van deze indeling blijken meerkoeten in de nazomer met name waterplanten te eten, waarna ze de loop van oktober geleidelijk overschakelen op mossels (van Eerden, 2005). Meerkoeten foerageren overdag en rusten 's nachts, de actieradius is circa 5 tot 10 km.
Zwaartepunt verspreiding/pijk	Vanaf juli neemt het gemiddeld aantal meerkoeten in het gehele IJsselmeergebied sterk toe totdat een najaarspopulatie opgebouwd is met gemiddeld een kleine 30.000 vogels in september. Na september neemt het aantal af tot lage aantallen van hooguit enkele duizenden vogels tot in de winter (van Eerden, 2005).
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	De meerkoet is met regelmaat aangetroffen gedurende het watersportseizoen in wisselende aantallen (2-25 exempl).
Gem. maximum periode IJmeer 1980-04 (van Eerden, 05)	4.920 vogels
Verstoringsafstand	50-120 m (Krijgsveld et al, 2004)
Gevoeligheid voor verstoring	Meerkoeten zijn niet gevoelig voor verstoring door geluid, licht, verstoring door mensen of oppervlakteverlies (effectenindicator). In Krijgsveld (2005) worden verstoringsafstanden genoemd van minder dan 10 meter voor watersport in het algemeen tot 350 m voor zeilboten. Platteeuw baseert op basis van literatuurstudie de verstoringsafstand op 50-120 meter (2005). De soort is niet gevoelig voor verstoring door geluid, licht, of verstoring door mensen (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.500 vogels (seizoensgemiddelde). Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd
Landelijke staat van instandhouding	Staat van instandhouding neutraal (Platteeuw, 2005)
Ruimtelijke spreiding, 90 & 95%-zones van de meerkoet in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal meerkoeten in het Markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoelstelling

De meerkoeten is een kust gebonden vogelsoort, de soort komt homogeen voor in het IJsselmeergebied. Vrijwel alle kustdelen liggen binnen de 90% zones. Hotspots liggen in de Gouwee waar de soort foerageert op waterplanten en de aangrenzende graslanden.

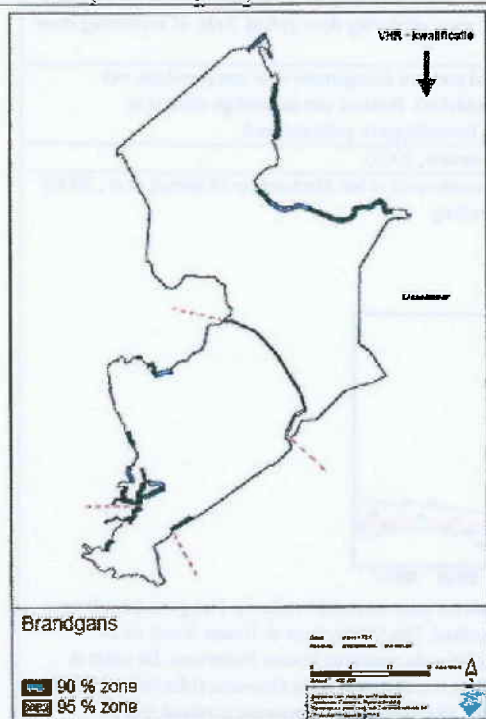
Aantallen meerkoeten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het Markermeer & IJmeer levert na de Veluwevandenmeren de grootste bijdrage voor de meerkoet binnen Nederland. De soort is vooral present in de periode september-november, met in de Gouwee (Markermeer) sterke concentraties in oktober. In de Gouwee zijn aantallen toegenomen in relatie met de ontwikkeling van sterkranswier. Op andere plaatsen is het aantalverloop grillig, weliswaar min of meer stabiel. Er is geen duidelijke trend binnen het Markermeer & IJmeer.

Samenvattende conclusie

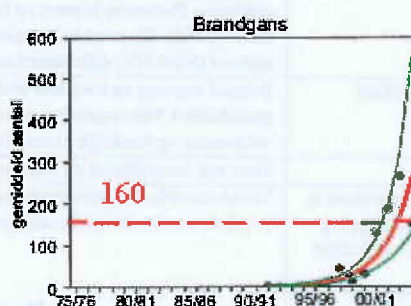
De meerkoet is een kustgebonden vogel die foerageert op verschillende voedselbronnen afhankelijk van het seizoen. De gouwee en het grasland in waterland vormen een 'hotspot' voor deze soort in het Markermeergebied. Over de periode 2001-2005 zijn over het gehele jaar groepjes meerkoeten in telvak 117 waargenomen, de aantallen (max 50) zijn beperkt in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling (4.500). De kustzone voor de camping-jachthaven heeft geen speciale betekenis voor deze soort aangezien er geen waterplanten voorkomen, de waargenomen meerkoeten foerageren naar verwachting op de graslanden ten noorden en zuiden van de camping. De trend van de meerkoet in het Markermeer is neutraal. De foerageer of rustfunctie van het gebied nabij de camping-jachthaven wordt naar verwachting niet aangetast door de ontwikkeling. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling zijn niet te verwachten.

4. BRANDGANS

Voedselbron	Intensief beheerde graslanden, beweide grasgorzen en slikken, zeekraal, cultuurgrasland
Rode Lijst soort j/n	nee (vogelbescherming,, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	
Zwaartepunt verspreiding/piek	Brandganzen overwinteren in het IJsselmeergebied in de periode oktober-april, met een duidelijk zwaartepunt in het voorkomen langs de Friese Kust vanaf februari, vóórdat de dieren wegtrekken naar hun broedgebieden.
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	De soort is geen enkele maal aangetroffen gedurende het watersportseizoen. Gedurende de winter zijn 4 maal flinke groepen aangetroffen (125 tot 4550 vogels).
Gem maximum periode 1980-2004 (%)	De soort komt met name in en rond het IJsselmeer voor met gemiddeld maximaal 6.000 vogels in de periode 1994-2004.
Verstoringsafstand	Groot (Krijgsveld et al, 2004)
Gevoeligheid voor verstoring	De soort is gevoelig voor verstoring door mensen (effectenindicator) en land- en lucht recreatie (Krijgsveld et al, 2004)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding
Landelijke staat van instandhouding	gunstig
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de Aalscholver in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal meerkoeten in het brandganzen (Roomen et al., 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoelstelling

Het Markermeer en IJmeer heeft voor de brandgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. De soort komt vooral voor in het IJmeer.

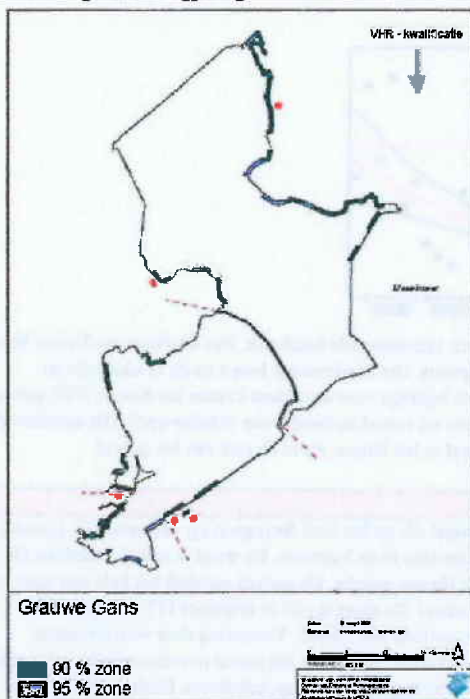
In zowel Markermeer als IJmeer verblijven gemiddeld maximaal ongeveer 700 vogels maar hier kunnen, met name op de graslanden op Marken en rond het IJmeer ook duizenden vogels waargenomen worden. (van Eerden, 2005) De populatie is recent sterk toegenomen. (MinLNV gebiedendocument).

Samenvattende conclusie

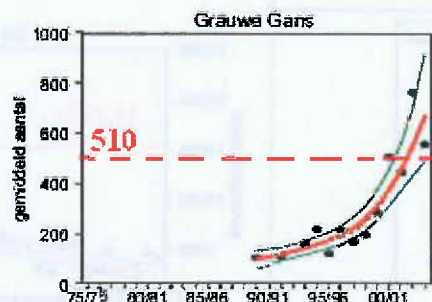
Brandganzen komen in het Markermeer, gedurende de in winterperiode, geconcentreerd voor rond de Gouwzee en Uitdam. De landelijke en regionale trend is sterk positief. De soort foerageert op het land. Gedurende het watersportseizoen zijn overwinterende brandganzen uit Nederland vertrokken. In tijd en ruimte is geen interactie tussen de watersportseizoen en de aanwezigheid van de brandganzen in Nederland. (Significante) effecten op de instandhoudingsdoelstelling zijn uitgesloten.

5. GRAUWE GANS

Voedselbron	gras, stoppelvelden, suikerbieten, oogstresten, waterplanten, wortelstokken
Rode Lijst soort i/n	nee (vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Grauwe ganzen kunnen overal in Nederland in moerasachtige gebieden broedend aangetroffen worden, wintergasten foerageren op gras- en akkerlanden.
Zwaartepunt verspreiding/piek	Grauwe Ganzen verblijven gedurende het hele jaar in het IJsselmeergebied. Vanaf de zomer nemen de aantallen sterk toe omdat de populatie wordt aangevuld met dieren uit broedgebieden van Noord Europa
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	Driemaal zijn grauwe ganzen gedurende het watersportseizoen waargenomen (30-125 vogels). Gedurende de winterperiode is de soort ook drie maal aangetroffen (20-165 exx.)
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	633 vogels
Verstoringsafstand	75-250 m (190 m). De Nederlandse broedpopulatie is haar schuwheid grotendeels kwijtgeraakt. Overwinterende ganzen op gras- en akkerlanden zijn gevoeliger voor verstoring.
Gevoeligheid voor verstoring	water- en landrecreatie (Krijgsveld et al, 2004) verstoring door mensen (effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 510 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de grauwe gans o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
Landelijke staat van instandhouding	gunstig
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de Aalschoiver in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal grauwe ganzen in het Markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoelstelling

De soort komt vooral voor in het IJmeer en de Lepelaarsplassen. De populatie is sterk toegenomen. In het IJmeer broeden Grauwe Ganzen koloniegewijs in het riet op een eilandje bij het PEN-eiland (120-180 paar). Broedende Grauwe Ganzen nemen toe in de polders langs het Markermeer, bij Andijk en langs de Friese Kust (Van Eerden, 2005).

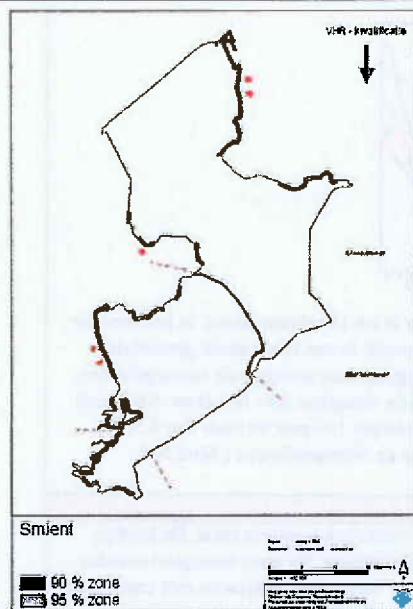
Grauwe Ganzen verblijven gedurende het hele jaar in het IJsselmeergebied. In het voorjaar betreft het vooral lokale broedvogels die worden geteld. In mei is het aantal gemiddeld lager omdat een groot deel van de vogels zich terugtrekt naar aanliggende natuurgebieden (o.a. Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen) om de vleugelrui door te maken. Afgelopen dertig jaar is het aantal landelijke toegenomen van amper 150 paar tot meer dan 8.500 paren. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie (MinLNV, gebiedendocument).

Samenvattende conclusie

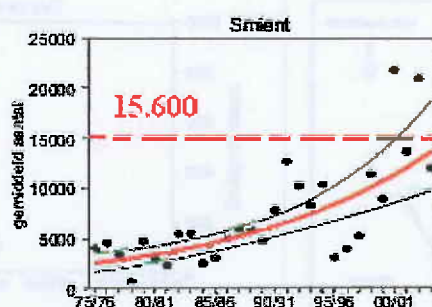
De grauwe gans heeft een landelijke en regionale trend sterk positieve trend. De huidige populatie bevindt zich boven de instandhoudingsdoelstelling. De soort foerageert overdag op het land en rust 's nachts veelal op het open water waardoor de interactie met vaartuigen beperkt is. Gedurende het watersportseizoen zijn beperkte aantallen grauwe ganzen in teltraject 117 aanwezig. (Significante) effecten op de instandhoudingsdoelstelling worden echter uitgesloten.

6. SMIENT

Voedselbron	(kwelder)grassen, zeesla, en zeekraal
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	De voedselgebieden de smienten liggen in de binnendijkse polders waar de vogels 's nachts eten. Ook de buitendijkse graslanden langs de Friese kust functioneren als zodanig. Overdag rusten de vogels langs de oevers van de grote meren.
Zwaartepunt verspreiding/piek	Smienten gebruiken het IJsselmeergebied om te overwinteren. De vogels verschijnen vanaf september en vertrekken weer vanaf maart. In de periode november -februari zijn enorme aantallen smienten in het gebied.
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	De soort is niet aangetroffen gedurende het watersportseizoen. De soort is gedurende de winterperiode (november -maart) in wisselende aantallen waargenomen, meestal betreft het enige honderden vogels (10-1500 exx.)
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	7.233 vogels
Verstoringsafstand	In waddengebieden werden bij nadering van wandelaars op 90 m verstoringreacties waargenomen (Spaans <i>et al.</i> 1996). Bij verstoring door watersporters lag de verstoring-afstand rond de 100 m (Mori <i>et al.</i> 2001) Smienten vluchtten eerder voor surfplanken dan voor vissersschepen, zeil- of motorboten (Madsen 1998, allen uit Krijgsveld <i>et al.</i> 2004). De soort is niet gevoelig voor verstoring door geluid of licht, maar wel voor verstoring door mensen (MinLNV, effectenindicator)
Gevoeligheid voor verstoring	waterrecreatie, landrecreatie langs oevers door mensen (Krijgsveld <i>et al.</i> 2004). De soort is niet gevoelig voor licht of geluidsverstoring of oppervlakteverlies (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 15.600 vogels (seizoensgemiddelde). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
Landelijke staat van instandhouding	Landelijke staat van instandhouding is gunstig
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de smient in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal smienten in het Markermeer (Roomen <i>et al.</i> , 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoelstelling

Net als de meerkooi is de smient een kustgebonden vogelsoort, de soort wordt niet of nauwelijks op het open water aangetroffen. De smient is gemiddeld talrijker op het Markermeer/IJmeer dan op het IJsselmeer. De westelijke zijde van het Markermeer wordt als geheel gebruikt als foerageergebied. Op zowel IJsselmeer, Markermeer als IJmeer liggen verspreid een aantal belangrijke kustdelen dat binnen de 90%-zone valt. Op het Markermeer vallen de kustdelen ter hoogte van Venhuizen, Schellinkhout - De Nek, het hele kustdeel tussen Hoorn en Volendam (waarin twee "hotspots" liggen) en de omgeving van Marken en de Gouwzee binnen de 90%-zone. In het IJmeer ligt de hele kust van Waterland (inclusief Kinselmeer), de strekdam in de monding van het IJ en het gebied tussen Muiderberg en Muiden binnen de zone.

Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het Markermeer/IJmeer heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplek. Het Markermeer levert na de Waddenzee en Westerschelde & Saefinghe de grootste bijdrage voor de smient binnen het Natura 2000 netwerk in Nederland. De soort is een overwinteraar en vooral aanwezig van oktober-april. Het aantalsverloop vertoont een doorgaande toename, zowel in het IJmeer als in de rest van het gebied (MinLNV, gebiedendocument).

Samenvattende conclusie

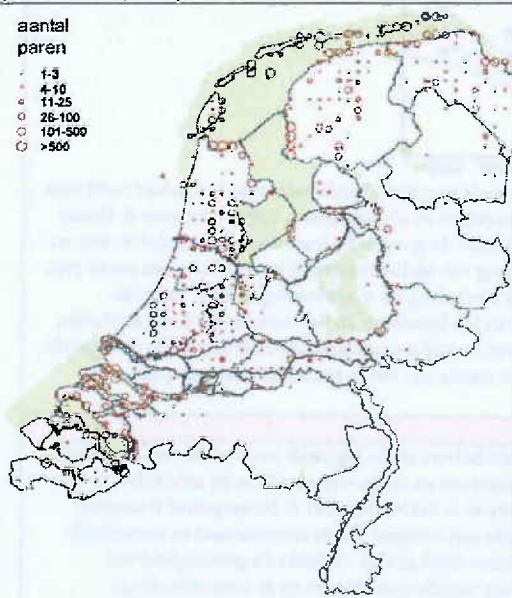
De smient is een strek kustgebonden vogel die op het land foerageert op voornamelijk grassen. De soort is gevoelig voor verstoring door mensen in de kustzone. De trend is zowel landelijke als voor het Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer gunstig. De smient verblijft het hele jaar door in Nederland, maar vooral in oktober tot maart. De soort is niet in teltraject 117 waargenomen gedurende het watersportseizoen in de periode 2001-2005. Verstoring door waterrecreatie gedurende de zomerperiode zal niet voorkomen aangezien het aantal overzomerende in het gehele Markermeergebied beperkt is. De ontwikkeling van camping-jachthaven Uitdam heeft naar verwachting geen significant effecten op het instandhoudingsdoel van de smient voor het Markermeer & IJmeer.

7. VISDIEF

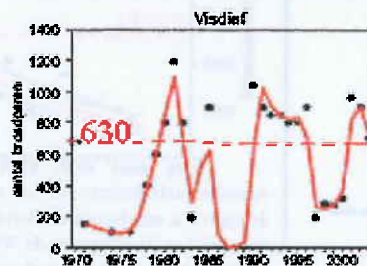
Voedselbron	Spiering, insecten
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Visdieven foerageren overdag op net name spiering, de actieradius vanaf de kolonie is naar schatting 10 km tot 150 km bij nazomerende pleisterende vogels. Visdieven broeden op rustige, schaars begroeide (opgespoten) eilanden voor de kust in rivieren en zoetwaterplassen, strandweiden en daken van gebouwen met voldoende voedsel in een straal tot 10 km van de kolonie en zoveel mogelijk gevrijwaard van landpredatoren. Visdieven slapen met name op slaapplekken in de noordelijke gedeelte van het IJsselmeer (Balgzand, de Kreupel, Steile bank). Het naviduct van Enkhuizen herbergt een grote kolonie (>600 broedparen).
Zwaartepunt verspreiding/piek	Visdieven verschijnen vanaf april in het Markermeer. De vogel is een echter zomergast, na de broedtijd pikt de populatie visdieven in augustus met vogels die arriveren vanuit kolonies van buiten het IJsselmeergebied. Vanaf september trekken visdieven naar de overwinteringsgebieden.
Overlap met vaar seizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	Drie maal is één visdief waargenomen gedurende het watersportseizoen, gedurende de winterperiode is de vogel niet gezien.
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	145 vogels
Verstoringsafstand	2-100 meter (gemiddeld 20 meter) (Platteeuw et al 2005)
Gevoeligheid voor verstoring	Zeer gevoelig voor recreanten en vliegtuigen nabij kolonie (Krijgsveld et al., 2006). Foeragerende visdieven zijn niet gevoelig voor verstoring, ze komen zelfs op varende schepen af, ze benaderen vaartuigen en mensen tot 10 à 20 m.
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Broedvogel, behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 630 paren.
Landelijke staat van instandhouding	Landelijke staat is matig ongunstig
Ruimtelijke spreiding van visdief broedparen in Nederland (Roomen et al., 2006)	Trendontwikkeling aantal broedparen visdieven in het Markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling

aantal paren

- 1-3
- 4-10
- 11-25
- 26-100
- 101-500
- >500

Op het IJsselmeer liggen behalve de kusten van de Noordoostpolder en Flevoland grote delen van de kusten en het open water binnen de 90%-zone voor visdieven. Hotspots in het IJsselmeer zijn het Naviduct bij Enkhuizen, en De kreupel.

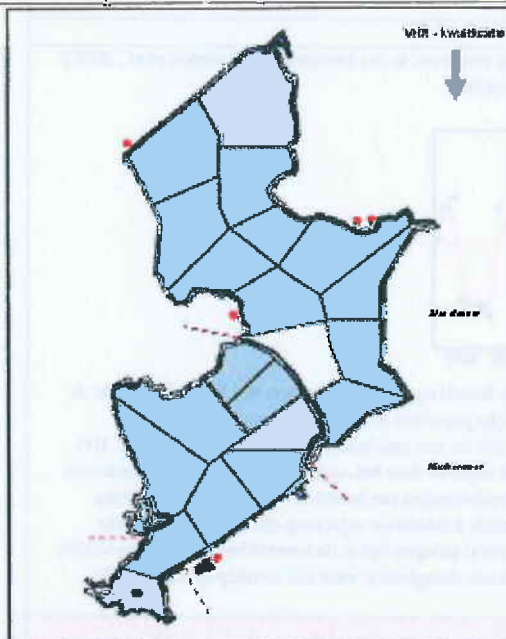
De visdief is van oudsher een talrijke broedvogel langs de kusten van het Markermeer & IJmeer. Met de terugval in de landelijke populatie in de 60-er jaren namen ook de aantallen hier af. Een snel herstel leidde tot een maximum van 1.200 paren in 1981. Het aantal paar wordt tegenwoordig sterk bepaald door het aanbod van geschikte nestplaatsen. Door het opspuiten van geschikte broedeilandjes ten behoeve van natuurontwikkeling broedden in 2001 970 paren. Deze snelle kolonisatie wijst erop dat de voedselsituatie gunstig is en de beperkende factor vooral gelegen ligt in de beschikbaarheid van geschikte nestplaatsen. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie (LNV, gebiedendocument).

Samenvattende conclusie

Visdief is een oogjager die nabij de kolonie foerageert op spiering die nabij het wateroppervlak verblijft. De aanwezigheid van de visdief overlapt met het waterrecreatie seizoen. Foeragerende visdieven zijn niet gevoelig voor verstoring door recreatievaartuigen. Broedende visdieven zijn daarentegen zeer gevoelig voor verstoring. In het Markermeer of IJmeer nabij Camping-Jachthaven Uitdam bevinden zich geen eilandjes of natuurontwikkelingsgebieden waarop een kolonie van enige omvang is gevestigd die verstoord zouden kunnen worden door de recreatievaartuigen. Aangezien de instandhoudingsdoelstelling gericht is op het aantal broedparen worden significante negatieve effecten uitgesloten.

8. AALSCHOLVER

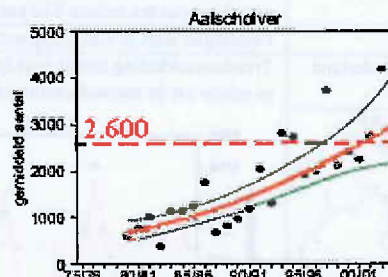
Voedselbron	Viseters die bij daglicht foerageren op vis van 5 - 30 cm lengte, o.a. Spiering, Pos, Baars.
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	In groepen en individueel tot op 60 kilometer van kolonie. Aalscholvers foerageren zwemmend en duikend op open water op matig tot diep water (4-6 meter diep) en uitsluitend overdag met de nadruk op de eerste helft van de dag (Platteeuw & Van Eerden, 1995). De vogels rusten 's nachts en overdag wanneer ze niet foerageren op zandbanken, eilanden, strekdammen, hoogspanningsmasten, bomen, of de kolonie.
Zwaartepunt verspreiding/pijk	april - oktober met sterke pijk in mei
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	De aalscholvers is slechts drie maal aangetroffen gedurende het watersportseizoen in telzone 117 (1 tot 6 vogels).
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	1.260 vogels
Verstoringsafstand	Afstand waarop foeragerende aalscholvers vluchten tot naderende schepen bedraagt enkele honderden meters (Van der Winden <i>et al.</i> , in Krijgsveld <i>et al.</i> , 2004). Volgens Platteeuw (2005) is deze afstand veel minder, 50-150 m (70 m).
Gevoeligheid voor verstoring	Waterrecreatie (Krijgsveld <i>et al.</i> , 2004)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde)
Landelijke staat van instandhouding	Gunstig, gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud van de huidige situatie in het Markermeer en IJmeer voldoende.
Ruimtelijke spreiding: 90 & 95%-zones van de Aalscholver in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling aantal aalscholvers in het Markermeer & IJmeer (Roomen <i>et al.</i> , 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoel

Aalscholver

90 % zone
95 % zone

Naast enkele kustzones ligt vooral het open water van het Markermeer binnen de 90% zone van aalscholvers. Aalscholvers gebruiken het gehele IJsselmeer als foerageergebied. Hotspots in het IJsselmeergebied zijn de Steile bank, de strekdammen van Den Oever, De Ven bij Enkhuizen en de kolonie van de Lepelaarsplassen.

Aantallen aalscholvers zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplek. Het Markermeer & IJmeer levert na het IJsselmeer en de Waddenzee de grootste bijdrage voor de aalscholver binnen Nederland. De soort is vooral aanwezig van april-oktober met in het IJmeer een sterke pijk in mei. De gebieden zijn nauwelijks van belang als overwinteringsgebied. Er is een duidelijke relatie met de populatie van het IJsselmeer en de Oostvaarders/Lepelaarsplassen. Aantallen aalscholvers zijn in de jaren tachtig toegenomen met de groei van de omliggende kolonies, in de jaren negentig was er sprake van sterke fluctuaties maar geen duidelijke afname.

Samenvattende conclusie

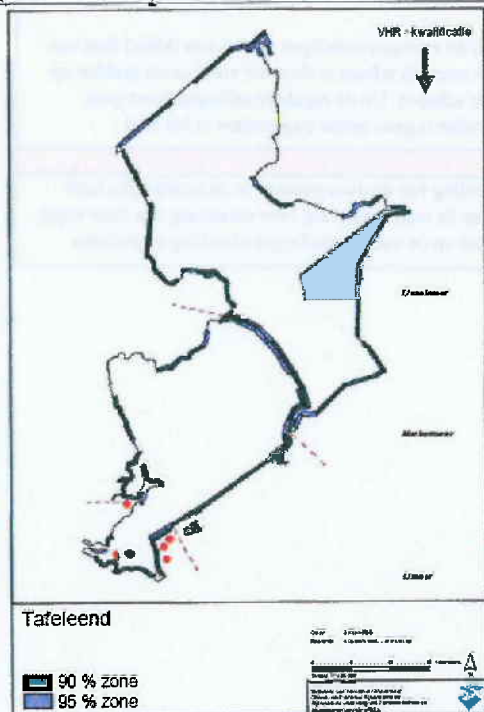
Zowel de landelijke trend van de aalscholvers als de regionale trend binnen het Markermeer en IJmeer is gunstig. Het watersportseizoen en de aanwezigheid van de aalscholver in het Markermeer overlapt. De populatietrend in het Markermeer & IJmeergebied is constant positief sinds de jaren tachtig ondanks een toename van de recreatievaart en toenemende verstedelijking in en rondom het Natura 2000 gebied. Ondanks de gevoeligheid van foeragerende vogels voor schepen zijn significante effecten op de instandhoudingsdoelstelling van 2.600 vogels (seizoensgemiddelde) op basis van de populatieontwikkeling uit te sluiten.

9. DWERGMEEUW

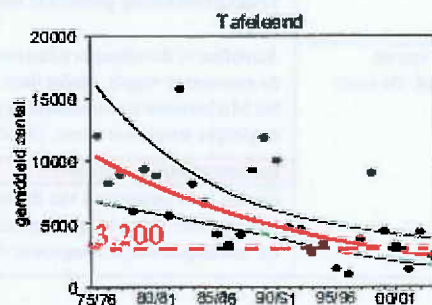
Voedselbron	vis, voornamelijk spiering in de nabijheid van het wateroppervlak
Rode Lijst soort j/n	ja, ernstig bedreigde soort (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	foerageert duikend op de diepste delen in het open water. Als oogjager alleen overdag actief. Actieradius 10 - 20 km. Er zijn geen slaapplekken in het kustgebied van het IJsselmeer bekend. Waarschijnlijk slapen ze midden op het IJsselmeer.
Zwaartepunt verspreiding/piek	maart - april en november
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	Eén maal zijn 24 vogels aangetroffen in het hoogseizoen.
Gem. maximum periode 1980-2004 (%)	Het aantal getelde dwergmeeuwen op het IJsselmeer is dermate klein dat geen zinnig beeld kan worden verstrekt van veranderingen in de verspreiding
Verstoringsafstand	onbekend.
Gevoeligheid voor verstoring	Aangenomen kan worden dat foeragerende dwergmeeuwen op het Markermeer niet verstoord worden door vaartuigen. Diverse meeuwen, waaronder dwergmeeuwen, worden juist aangetrokken door vaartuigen om achter de vaartuigen te foerageren op spiering.
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied. In het bijzonder voor dit gebied geldt dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ontwikkelingen van de kwaliteit van het leefgebied. Deze onzekerheid betreft daarmee ook de te verwachten aantalsontwikkeling. Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel eventueel wordt bijgesteld. Verbetering van het leefgebied is nodig voor het behalen van een landelijk gunstige staat van instandhouding, maar is gezien de vermoedelijke oorzaken van de afname van spiering mogelijk niet realistisch. Aantallen dwergmeeuwen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het Markermeer & IJmeer levert één van de grootste bijdragen voor de dwergmeeuw binnen Nederland, slechts vier gebieden zijn voor deze soort aangewezen. De soort is het hele jaar present met sterk wisselende aantallen, meer stabiel in augustus/ september
Landelijke staat van instandhouding Toekomstperspectief	De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig op onderdeel leefgebied, in het bijzonder vanwege de verslechterde voedselsituatie voor viseters in het IJsselmeer rond 1990.
Ruimtelijke spreiding van dwergmeeuwen	Trendontwikkeling gemiddeld aantal dwergmeeuwen in het Markermeer.
Er zijn geen ruimtelijke verspreidingskaarten van de dwergmeeuw in het Markermeergebied bekend. De soort verblijft in het algemeen op het open water.	Aantallen in de tellingen wisselen sterk en vertegenwoordigen slechts een (klein) deel van de aanwezige vogels, omdat deze soort moeilijk telbaar is door het voorkomen midden op het Markermeer en concentraties achter schepen. Uit de reguliere tellingen komt geen duidelijke trend naar voren. Om deze reden is geen aantal opgenomen in het doel.
Samenvattende conclusie	
Gezien het zwaartepunt van de verspreiding van de dwergmeeuw in de noordelijke helft van het IJsselmeer, het geringe aantal en de ongevoeligheid voor verstoring van deze vogel op vaartuigen worden negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.	

10. TAFELEEND

Voedselbron	De tafeleend is een benthivore duikeend. Ze eet naast driehoeksmosselen, ook zaden, bladeren, wortelstokken, schaaldiertjes, mollusken, wormen en insecten(muggenlarven). De tafeleend is veel minder een driehoeksmosselspecialist dan de kuifeend.
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Foerageert s' nachts. Voedsel wordt hoofdzakelijk door duiken (1 à 2 m diep) verzameld. Actieradius 10 - 30 km. Tafeleenden broeden aan vegetatierijke meren met open water en aan ondiepe moerassen met rijke oever- en onderwatervegetatie in vele delen van Europa. Ze rusten overdag op enigszins beschutte plaatsen op enige afstand van de foerageergebieden.
Zwaartepunt verspreiding/piek	De soort is een overwinteraar, aanwezig van september-maart. De hoogste aantallen zijn aanwezig in september en oktober.
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	De soort is niet waargenomen gedurende het watersportseizoen, en slecht éénmaal in maart (10 vogels). De aanwezigheid in het gehele Markermeer & IJmeer betreft alleen september.
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	10.758 vogels
Verstoringsafstand	120-240 m (170 m) (Platteeuw et al 2005)
Gevoeligheid voor verstoring	De tafeleend is relatief gevoelig in vergelijking met andere eendesoorten. De soort is het meest gevoelig voor waterrecreatie en landrecreatie langs oevers (Krijgsveld, 2004). De soort is niet gevoelig voor verstoring door geluid, of licht, maar wel wel verstoring door mensen (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 200 vogels (seizoensgemiddelde). Mogelijkheden voor verbetering kwaliteit leefgebied worden nader onderzocht, alvorens het doel eventueel op herstel wordt gesteld. Volledig herstel van de oude situatie in het Markermeer is mogelijk niet realistisch. (MinLNV, gebiedendocument)
Landelijke staat van instandhouding Toekomstperspectief	Landelijke staat is ongunstig
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de tafeleend in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (Van Eerden 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal in het Markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot het instandhoudingsdoelstelling.

Vrijwel alle overige kustdelen liggen binnen de 90%-zone van de soort. Alle hotspots liggen m.n. in IJmeer langs de oostvaardersdijk en langs de Gouwzee. De kustzone nabij Uidam behoort niet tot de 90% zone.

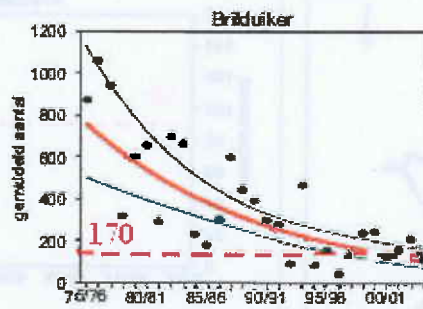
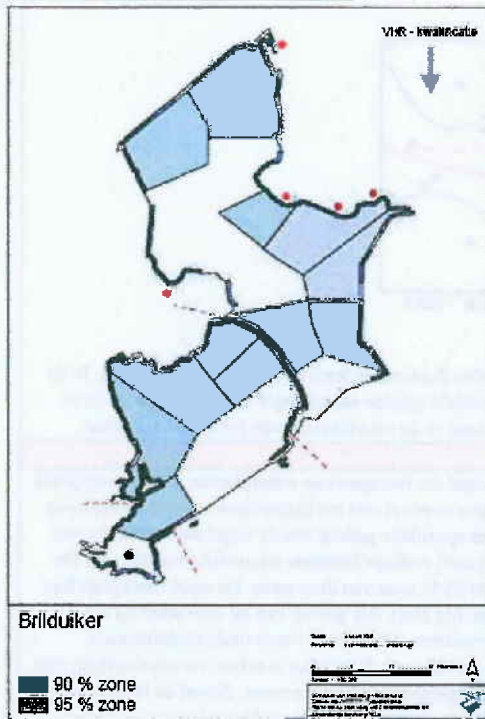
Aantallen tafeleenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. Het Markermeer & IJmeer is ondanks een onverminderde afname nog steeds het gebied in Nederland dat na de Veluwevloedmeren de grootste bijdrage levert. In de zuidelijke Gouwzee zijn aantallen toegenomen in relatie met de ontwikkeling van sterkranswier. Op andere plaatsen zijn begin jaren negentig aantallen zeer sterk afgenomen, enerzijds door afname van driehoeksmosselen in het Markermeer en IJmeer, anderzijds door toenemende aantrekkingskracht van de Veluwevloedmeren, waar aanpak van eutrofiëring resulteerde in toename van kranswier en driehoeksmosselen.

Samenvattende conclusie

De tafeleend is een wintergast. De aanwezigheid van vroege tafeleenden in september overlapt met het naseizoen van waterrecreanten. Door watersporters kunnen (overdag) voornamelijk rustende en slapende dieren worden verstoord. De verstoring door zeilers en motorboten is in het algemeen beperkt aangezien de tafeleend overdag de voorkeur geeft aan luwe plekken met weinig golfslag. Deze zones worden juist door waterrecreanten gemeden. Telzone 117 is weinig aantrekkelijk voor tafeleenden, dit blijkt zowel uit de opgevraagde gegevens van het RIZA, als uit de 90 % zone uit de overzichtsstudie van het RIZA. De trend van de tafeleend in het Markermeer is aanhoudend negatief. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling zijn niet te verwachten aangezien de waterrecreatie en de tafeleend elkaar in tijd en ruimte niet beïnvloeden.

11. BRILDUIKER

Voedselbron	De brilduiker is een benthivore duikeend die op fauna foerageert op en het boven het oppervlak van de waterbodem. Het voedsel van de brilduiker bestaat uit weekdieren, insectenlarven en schaaldieren (80-100% driehoeksmosselen).
Rode Lijst soort j/n	ja, gevoelige soort (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	Foerageert overdag, s' nachts worden soms gezamenlijke slaapplekken opgezocht op beschutte wateren.
Zwaartepunt verspreiding/piek	De soort is een overwinteraar, aanwezig van november- maart in wisselende aantallen. De in het IJsselmeergebied overwinterende brilduikers zijn aanwezig vanaf november tot in april. Gemiddeld ligt het maximum in de maand december met ongeveer 3.000 vogels in het IJsselmeer, ruim 1.000 in het Markermeer en een kleine 400 in het IJmeer (van Eerden, 2005)
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	Geen overlap, de soort is slechts twee maal waargenomen, beide keren in januari.
Gem. maximum periode IJmeer 1980-04 (van Eerden, 05)	491 vogels
Verstoringsafstand	250 - 300 m (300m) (Platteeuw et al 2005)
Gevoeligheid voor verstoring	Relatief gevoelig voor schepen (Platteeuw & Beekman, 1994). De soort is niet gevoelig voor verstoring door geluid, of licht maar wel voor verstoring door mensen (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 170 vogels (seizoensgemiddelde). Aantallen brilduikers zijn van nationale betekenis. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
Landelijke staat van instandhouding	Gunstig
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de brilduiker in het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (van Eerden, 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal brilduikers in het markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling

Het is opvallend dat vooral in het Markermeer de aantallen van kuifeend, tafeleend en brilduiker overeenkomstige trends vertonen. Alle drie waren ze relatief talrijk in het begin van de jaren tachtig en omstreeks seizoen 1989/90, en minder talrijk in het midden van de jaren tachtig en vooral in de jaren vanaf seizoen 1992/93. (Noordhuis, 2003). Ten opzichte van de jaren tachtig is de populatie fors afgenomen, maar de laatste tien tot vijftien jaar is deze min of meer stabiel (MinLNV, gebiedendocument). De absolute aantallen liggen veel lager dan kuifeend en tafeleend.

Samenvattende conclusie

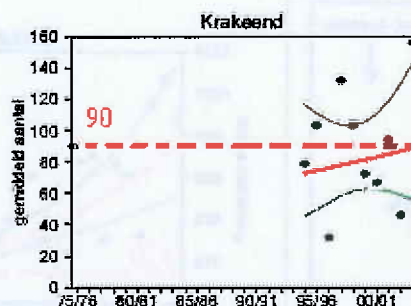
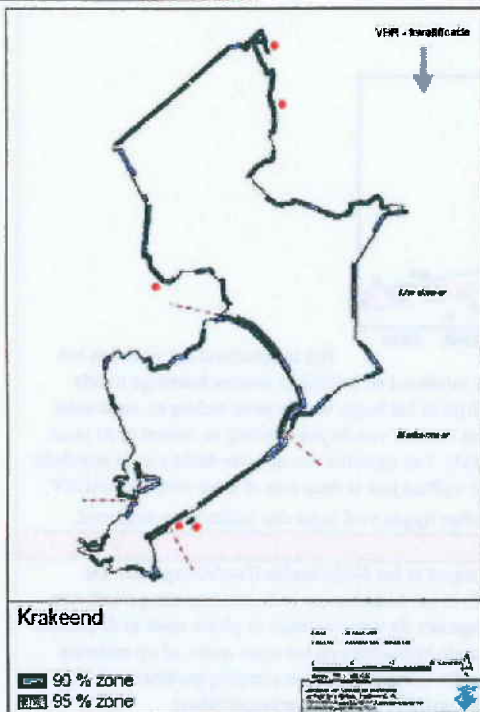
De brilduiker is een uitgesproken wintergast in het Nederlandse IJsselmeergebied. De landelijke trend van de vogel is positief, in het Markermeer is de trend na een periode van flinke afname min of meer stabiel. Aangezien de waterrecreatie in plaats vindt in de periode mei-sep is van verstoring van foeragerende brilduikers op het open water, of op rustende exemplaren in de kustzone geen sprake. De ontwikkeling van camping-jachthaven leidt niet tot verslechtering van de voedselbeschikbaarheid of foerageermogelijkheid.

Geconcludeerd kan worden dat de ingreep niet zal resulteren in significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling.

De brilduiker jaagt overdag op het open water. Dit blijkt ook uit de verspreidingsgegevens van de brilduiker in het IJsselmeergebied. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt langs de kust van Noord-Holland, zowel de kustzone als et open water. Er bevinden zich geen 'hotspots' in het Markermeer.

12. KRAKEEND

Voedselbron	De kraakeend is een waterplantenetor (o.a. wieren op basaltblokken).
Rode Lijst soort j/n	nee (Vogelbescherming, 2004)
Gedrag (o.a. foerageren/rusten)	De kraakeenden is een zwevend die zich met name verspreidt in de omgeving van waterplantenvelden en langs de met wier begroeide dijken. De vogel is oevergebonden.
Zwaartepunt verspreiding/piek	Kraakeenden zijn vooral in de maanden augustus en september in het IJsselmeer gebied aanwezig. Het gebied heeft voor de kraakeend o.a. een functie als foerageergebied. Tijdens de reguliere vliegtuigtellingen wordt deze soort waarschijnlijk deels over het hoofd gezien (van Eerden, 2005).
Overlap met vaarseizoen in telvak 117 op basis van monitoringsgegevens RIZA 2001-2005	De soort is slechts drie maal aangetroffen, gedurende de winterperiode en het hoogseizoen.
Gem. maximum periode IJmeer 1980-2004 (van Eerden, 2005)	197 (van Eerden, 2005)
Verstoringsafstand	60 m. (Platteeuw, 2005). Volgens Krijgsveld (2004) is de kraakeend een relatief verstoringgevoelige soort.
Gevoeligheid voor verstoring	waterrecreatie, landrecreatie langs oevers van foerageergebieden (Krijgsveld et al 2004). De soort is niet gevoelig voor verstoring door <i>geluid of licht</i> , maar wel voor <i>verstoring door mensen</i> (MinLNV, effectenindicator)
Instandhoudingsdoelstelling en functie N2000 gebied	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensgemiddelde). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.
Landelijke staat van instandhouding	Gunstig
Ruimtelijke spreiding; 90 & 95%-zones van de kraakeend in het IJsselmeer gebied alsmede de ligging van de vijf "hotspots" (rode stippen) in periode 1980-2004 (van Eerden 2005)	Trendontwikkeling gemiddeld aantal kraakeenden in het Markermeer (Roomen et al., 2006) in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling

Het gemiddeld aantal getelde Kraakeenden fluctueerde sterk in de periode 1995-2004. In de jaren 1996, 1999 en 2003 was het gemiddeld getelde aantal hoger dan in de overige jaren. Gemiddeld genomen is een positieve trend in de ontwikkeling van het aantal zichtbaar.

Samenvattende conclusie

De kraakeend is oevergebonden watervogel die foerageert op waterplanten. De aanwezigheid van de soort in het Markermeer & IJmeer overlapt met het (na)seizoen van het vaarseizoen van de watersporters. Vanwege het zeer specifieke gedrag van de vogel zal verstoring van rustende of foeragerende vogels in de (zeer) ondiepe kustzone nauwelijks voorkomen. De telzone 117 nabij Uitdam behoort tot de 95 % zone van deze soort. De soort foerageert hier in de kustzone en nabij de strekdammen (de Nes). Als gevolg van de ontwikkeling zal de kustlijn bij de jachthaven van vorm veranderen. De nieuwe verstevigde strekdammen leveren nieuw foerageergebied op, de omvang van de ingreep is echter verwaarloosbaar met het totale omvang van geschikt foerageergebied in het Markermeer. Zowel de landelijke als de regionale trend van de vogelpopulatie is positief. Effecten op de instandhoudingsdoelstelling kunnen worden uitgesloten.

Kraakeenden zijn oevergebonden vogels. De Noord-hollandse kust behoort niet tot de zwaartepunten van zijn verspreidingsgebied. De Gouwe en de oevers rondom Marken behoren tot de 90-95 % zone, net zoals de verharde oevers langs de Oostvaardersdijk en de Houtribdijk. Hotspots liggen bij de Lepelaarsplassen, de West-Friese kust en de Makkumerwaarden.